



MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 67E JAARGANG NO.5, MEI 2006

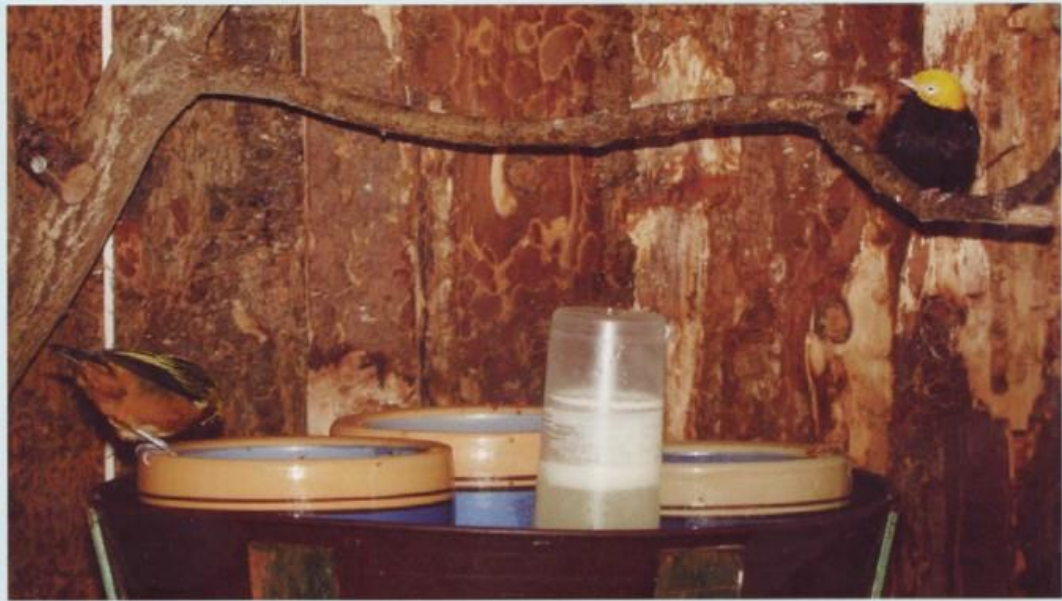
ONZE

# VOGELS



De

ose



ose!

De,



# Tangara's

## kleurrijke vogels uit Zuid-Amerika

Tangara's zijn zowel vanwege hun kleuren als hun gedrag adembenemend prachtige vogels. Met dit artikel hoop ik meer liefhebbers enthousiast te maken voor deze bijzondere vogelgroep. De tangarafamilie bestaat maar liefst uit 59 familieleden en er worden in totaal maar liefst 242 soorten beschreven. De meest bekende leden zijn de organisten, de suikervogels (honingzuigers), de dactnissen (pit pit) en de grootste groep de tangara's.

### Algemeen

Tangara's zijn nauw verwant met gorzen, kardinalen, kernbijters en vinken. In de loop der tijd zijn de tangara's geëvolueerd tot fruit- en insectenetters, terwijl de andere verwante soorten zich hebben ontwikkeld als zaadeters.

Omdat de familie van de tangara's uit zoveel soorten bestaat, zijn er veel verschillen in formaat en gewicht. De grijze organist (*Euphonia plumbea*) en de kortsnavelsuikervogel (*Cyanerpes nitidus*) zijn met een lengte van 9cm en een gewicht van 9gr de kleinste en lichtste tangara's. De ekstertangara (*Cissopis leveriana*) is met maar liefst 26cm het grootste familie lid en de witkaptangara (*Sericossypha albocristata*) met 114gr de zwaarste soort.

Iedere tangarasoort heeft zo zijn eigen manier om aan voedsel te komen ontwikkeld en daardoor vinden we een grote verscheidenheid aan kenmerken bij de tangara's. Zo zijn er soorten met korte stevige snavels en soorten met lange slanke snavels. Bij de meeste soorten is de snavel voorzien van een kleine haak aan de punt van de bovensnavel. Deze haak wordt gebruikt om bepaald voedsel te bemachtigen en vast te houden. De tangarasoorten die zich gespecialiseerd hebben als insectenetters (in het bijzonder de geslachten *Lanio*, *Creurgops*, *Habia* en *Chlorothraupis*) hebben een stevig ontwikkelde snavel, die aan de voorkant voorzien is van inkepingen. Dit blijkt een handig hulpmiddel bij het grijpen en hapklaar maken van kleine insecten. De suikervogels of honingzuigers (*Cyanerpes*) hebben een lange slanke snavel waarmee ze makkelijk de nectar kunnen bereiken in bloemen. De organisten (*Euphonia*, *Chlorophonia*) hebben een korte en stompe, maar krachtige snavel, waarmee ze makkelijk vruchten kunnen afplukken en bewerken om deze vervolgens geheel door te slikken of de inhoud uit vruchten met een taaie schil te persen.

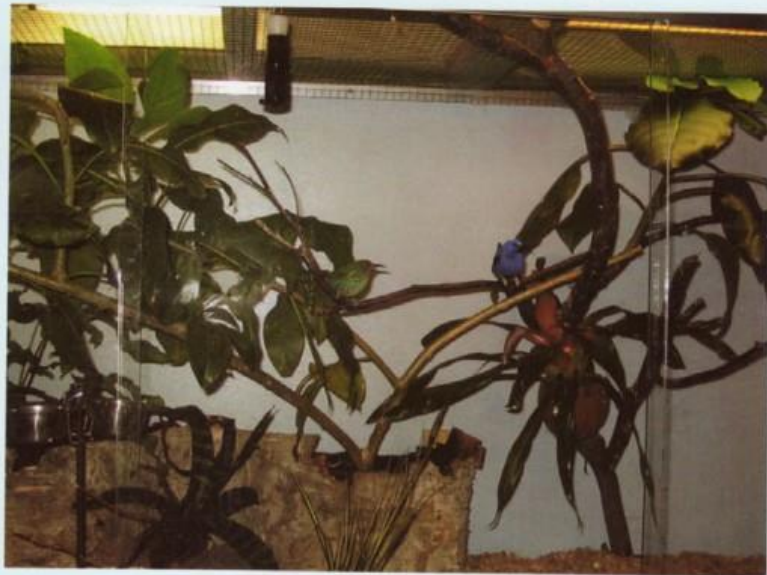
De pootjes van de tangara's zijn kort, maar sterk ontwikkeld en geven deze vogels de mogelijkheid om bijzonder acrobatische toeren uit te halen om hun favoriete voedsel te bereiken.

De meeste tangara's zijn werkelijk prachtig gekleurd en vrijwel elke denkbare kleurcombinatie is te vinden. Bij 115 van de 242 tangarasoorten treffen we seksueel dimorfisme aan, ofwel zijn het mannetje en het vrouwtje verschillend gekleurd. De mannetjes van deze soorten zijn vaak voorzien van een buitengewoon kleurrijk verenpak, terwijl de vrouwtjes van deze soorten vaak minder opvallend geel, groen of grijs gekleurd zijn. De scharlakenrode tangara (*Piranga olivacea*) is de enige tangara waarvan het mannetje jaarlijks extreem van kleur verandert. Het mannetje verruilt in de rustperiode zijn prachtige bloedrode verenkleed voor een

sober geel verenkleed, waarna hij gelijkend op het vrouwtje gekleurd is. De westelijke tangara (*Piranga ludoviciana*) verkleurt in de rustperiode tot een lichter verenpak, maar verandert niet zo extreem als de scharlakenrode tangara. De blauwe roodpootsuikervogel (*Cyanerpes cyaneus*) heeft ook een rust- en broedkleed, waarbij de man in de rustperiode een sober vaalblauw verenpakje laat zien. Tijdens de broedtijd wordt een prachtig diepblauw verenkleed gevormd dat dan prachtig afsteekt bij de zwarte vleugels en rode pootjes. Een baltsend mannetje is een waar juweeltje en voor mij zelf een van mijn favoriete tangara's.

Omdat de mannelijke tangara's zo prachtig gekleurd zijn en daardoor dus goed opvallen in hun natuurlijke omgeving is hun zang blijkbaar van minder belang en niet zo sterk ontwikkeld. De organisten zijn wellicht de beste zangers onder de tangara's en worden om die reden helaas veelvuldig door de lokale bevolking in veel te kleine kooitjes als huisdier gehouden.

De kleurrijke paradijs tangara (*Tangara chilensis*) wordt door veel liefhebbers wereldwijd als mooiste tangarasoort aangewezen. De kleurenpracht van deze vogel bestaat uit glanzend appelgroen, goudgeel, scharlakenrood, helder turquoise, purperblauw en flu-



# ONZE VOGELS

ISSN 0030-3224

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 35.500)

Onze Vogels is een maandblad, uitgegeven door de NBvV, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. Voor meer informatie over de NBvV, haar doelstellingen en het lidmaatschap verwijzen u naar de rubriek "Bondsmededelingen" achter in dit blad. De leden van de NBvV krijgen dit maandblad op grond van hun lidmaatschap automatisch thuis gezonden.

## Verrijking voor papegaaiachtigen in avicultuur 159



### VERDER IN DIT NUMMER

pagina

Tangara's kleurrijke vogels uit Zuid-Amerika	146
Het kweekverslag..... Deel 2	151
Over kanaries gesproken	
Een wonderlijke belevenis.	153
Kanariezing en wetenschappelijk onderzoek	154
Wat vragen vogels?	155
Introductie werkgroep neushoornvogels	156
Een jaar rond vogels houden	157
Verrijking voor papegaaiachtigen in avicultuur	159
Parkieten AZshow Kassel	163
Bijzondere kweek met de Niltava sundara	164
kalender 2006 mei	167
Volière van de maand	169
Column	170
Vraag en aanbod	170
Taakverdeling???? Noodzakelijk !!!!!!!	172
Bondsmededelingen	174
Jeugd ontmoetingsdag distrikt Limburg	176
NBvV super ledenwerfactie 2005/2006	177
Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers	178
Baddertijd	179



## Bijzondere kweek met de Niltava sundara 164

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 19 juni 2006

148 onze vogels, mei 2006

## Colofon

### UITGEVER

"Onze Vogels" is het maandelijkse tijdschrift van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, organisatie van vogelliefhebbers met ca. 34.000 leden. De NBvV is opgericht in 1933. De totale oplage van "Onze Vogels" bedraagt 35.500 exemplaren. Het tijdschrift wordt toegezonden aan leden, verspreide leden en binnen- en buitenlandse abonnees. Men wordt lid van de NBvV door zich aan te sluiten bij een van de bijna 600 plaatselijke afdelingen van de bond. Ook bestaat de mogelijkheid verspreid lid te worden. Met ingang van 1-1-2006 geldt voor buitenlandse leden van afdelingen voor de betalen contributie naar de afdeling een toeslag van € 25,52 aan extra portiekosten voor Europa. Desgewenst kan men via de secretaris van de afdeling aan het bondsbureau melden dat men voor een postadres binnen Nederland kiest. Men voorkomt hiermee extra portieffing. Voor buiten Europa dient men het tarief op te vragen.

### ADRES

NBvV, Postbus 74  
4600 AB BERGEN OP ZOOM  
tel. 0164-235007 e-mail: info@nbvv.nl  
fax 0164-239020 website: www.nbvv.nl  
Bankrekening: . . . . . 46.89.59.262  
Postbank: . . . . . 11.48.324  
Voor België: . . . . . 000-0156074-01  
T.n.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers

### REDACTIE

Redactie: Gea Stoop, de Perponcherstraat  
2518 SW Den Haag (tel 070-3461831)  
e-mail: onzevogels@hetnet.nl  
Kanaries: Henk van der Wal en Gea Stoop  
Tropen en grondvogels: Jan de Nijs  
Tekstcorrectie: Jan Huijsmans

### ZAKELIJKE ADVERTENTIES

Tarieven voor zakelijke advertenties zijn te verkrijgen bij Piet Deley op het bondsbureau in Bergen op Zoom. Voor "Vraag en aanbod advertenties" wordt verwezen naar de desbetreffende tarieven en voorwaarden elders in het blad. De sluitingstermijn voor zakelijke advertenties is uiterlijk 6 weken voor verschijningsdatum. "Onze Vogels" wordt in de laatste volle week van de maand ter post bezorgd.

### ABONNEMENTSPRIJZEN

Vanaf 1 januari 2006 gelden de volgende abonnementsprijzen:  
Nederland € 25,00, België € 27,00,  
Europa € 48,00, buiten Europa € 62,00.  
Voor verzending per luchtpost geldt een ander tarief, afhankelijk van het land van bestemming. Dit kan worden aangevraagd bij het bondsbureau. Het abonnementsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

### VERSPREID LIDMAATSCHAP

Iemand die principieel geen lid wenst te worden van een afdelingsvereniging kan verspreid lid worden van de NBvV. Een verspreid lidmaatschap kost € 35,- per jaar.

### VERANTWOORDELIJKHEID

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is niet verantwoordelijk voor de gepubliceerde advertenties en kent geen verplichting tot het opnemen van advertenties. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de NBvV geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Overname van artikelen, illustraties, foto's of gedeeltes daarvan is zonder schriftelijke toestemming niet toegestaan.

### FOTO VOORPLAAT: GOUESCHOUDE TANGARA

FOTO: ALEX MULDER

ONTWERP EN DRUK:

PLANTINGSCAPRIE CAPELLE A/D USSE BV  
POSTBUS 550, 2900 AN CAPELLE A/D USSE



weelachtig zwart, kortom een ware vogel uit het paradijs.

#### In de vrije natuur

Tangara's hebben een uitgebreid verspreidingsgebied op de continenten van de Nieuwe Wereld en de eilanden in het westelijk halfrond. De gebieden waar geen tangara's worden gevonden zijn de noordelijke bossen van Alaska en Canada en de zuidelijke bossen van Chili en Argentinië.

Een groot gedeelte, ongeveer 2/3 deel van de 242 soorten, komt voor in Zuid-Amerika, 18 soorten worden gevonden op diverse Caribische Eilanden en de andere soorten komen voor in Midden-Amerika en Mexico. Er zijn vier soorten tangara's die broeden in Noord-Amerika.

De tangara's, die het zo ver noordelijk zoeken, behoren tot het geslacht *Piranga* en drie van deze soorten, de zomertangara (*Piranga rubra*), de westelijke tangara en de scharlakenrode tangara zijn echte trekvogels en leggen jaarlijks grote afstanden af. Ze overwinteren in Midden- en Zuid-Amerika en moeten jaarlijks een verre reis ondernemen om hun broedgebieden in de Verenigde Staten en Canada te bereiken. De scharlakenrode tangara maakt de meeste vliegkilometers en trekt vanaf zijn winterkwartier in Colombia en Bolivia naar de bossen van Zuidoost-Canada en het oostelijk deel van de Verenigde Staten. De vierde noordelijke soort, de leverkleurige (*Hepatic*) tangara (*Piranga flava*) is honkvaster. Deze tangara broedt in Nicaragua en het zuidwestelijk deel van de Verenigde Staten en overwintert in het zuidelijk deel van zijn leefgebied.

Tangara's zijn in het algemeen niet schuw en laten zich gemakkelijk waarnemen door hun opvallende verenpak. De vogels worden veelal waargenomen in boomkruinen, bosranden en in gekapt bosterrein waar struiken en heesters zich het eerst opnieuw vestigen. Tangara's spelen een belangrijke rol in de verspreiding van zaden van veel planten en bomen. De vogels slikken veelal de vruchten in zijn geheel in of persen de inhoud uit de te grote vruchten of vruchten met een taaie schil. Via die vruchten of het vruchtvlies komen de zaden in het spijsverteringskanaal terecht. Het vruchtvlies wordt door het vogellichaam verteerd en grotendeels opgenomen, maar de zaden worden onverteerd weer uitgescheiden. Buiten de tangarasoorten worden plantenzaden ook door manakins, cotinga's, toekans, trogons, fruitduiven, baardvogels, spechten en bepaalde soorten vliegenvangers op soortgelijke wijze verspreid. De zaden van onder andere de maretak worden ook op deze manier verspreid. De maretak is een parasiterende plant en de bessen van deze plantensoort worden graag door vogels gegeten. De organisten zijn zich zelfs gaan specialiseren op de voedzame bessen van deze plant. De bessen hebben een hoog



gehalte aan verzadigde vetzuren en zijn rijk aan proteïne. Om bij de inhoud te kunnen komen moeten de bessen door de vogels worden gepeld, omdat ze zijn voorzien van een dikke schil. De inhoud van deze bessen is zeer plakkerig. Wanneer de vogels zich ontlasten, zal de mest blijft plakken op de plek waar die wordt uitgescheiden. Vaak gebeurt dit op een boom en worden de zaden als het ware vastgeplakt, waardoor ze op de juiste plek de gelegenheid krijgen om te kunnen kiemen. De maretak is een parasiet en zodra het zaad kiemt, beginnen de wortels zich door de schors van zijn gastheer te boren om contact te maken met de sapstroom en zich aldus te voeden. Door een besmetting aantasting met een groot aantal maretakken verzwakt de boom en kan hij uiteindelijk vatbaar worden voor ziektes en zelfs sterven. Organisten zijn eigenlijk de Zuid-Amerikaanse tegenhangers van de bloesemprikkers (*Dicaeum*) die in Azië tot en met Australië voorkomen. De bloesemprikkers worden in het Engels ook wel Mistletoe Birds genoemd. Mistletoe betekent maretak en het moge duidelijk zijn dat ze evenals de organisten verzot zijn op de vruchten van deze plant. In de commerciële bosbouw is de maretak niet welkom en om die reden worden, tragisch maar helaas, de vogels die deze plant verspreiden zoveel mogelijk afgeschoten.

Tangara's zijn echte bosvogels die zelfs in boomkruinen op hoogten tot 35m worden gezien. In hoog tempo wordt echter steeds meer regenwoud gekapt door de mens en worden hele gebieden vervangen door intensieve landbouw of bebouwing. Een triest voorbeeld is de veelkleurentangara (*Tangara fastuosa*) die nog maar in kleine aantallen wordt waargenomen en momenteel de meest bedreigde soort is. Het leefgebied van deze tangara in Brazilië is zo goed als vernietigd door de enorme ontbossing ten behoeve van de veeteelt en landbouw. Gelukkig zijn een aantal tangara's inventief genoeg om met deze drastische wijzigingen om te gaan.

Veelal worden plantages, waar bijvoorbeeld koffie, bananen of citrusvruchten worden verbouwd, voorzien van beschermende hagen. Deze dichte hagen beschermen de plantages tegen weersinvloeden als wind en vorst en voorkomen grondverplaatsing door overvloedige regenval. Deze beschermende beplanting bestaat meestal uit besvormende heesters, die op hun beurt weer een alternatieve voedselbron en nestgelegenheid bieden aan de vogels. Tevens vinden de vogels nectar in de bloesems van de planten op de plantages en dragen bij tot de bestuiving en vruchtvorming. Een ander belangrijk feit is dat de vogels veel schadelijke insecten vangen en hierdoor als een belangrijke bondgenoot worden gezien.

In tuinen en parken van steden vinden we ook een aantal tangarasoorten en er zijn steeds meer soorten die hier ook gaan broeden, omdat hier bomen en struiken zijn geplant waar de vogels bloemen, nectar en vruchten vinden. Bovendien zijn veel mensen van deze vogels gecharmeerd en voeren fruit op voedertafels, waarvan natuurlijk dankbaar gebruik wordt gemaakt. Tevens zijn op dergelijke plaatsen vaak flesjes met suikerwater te vinden om kolibries te lokken en te voeren. Deze prachtige kleine vogeltjes zijn echter geen lieverdje en dulden geen soortgenoten in hun buurt. Bij de tangara's gaat het er een stuk gemoedelijker aan toe en dulden de verschillende soorten elkaars aanwezigheid bij het zoeken en eten van voedsel. Het komt slechts zelden tot een serieuze confrontatie en ook andere vogelsoorten worden met rust gelaten.

Afhankelijk van het voedselaanbod houden de tangara's zich niet zelden ook samen met andere tangarasoorten in groepen op. In de gebieden waar een droog seizoen voorkomt, start het broedseizoen wanneer er weer voldoende neerslag valt. Tangara's hebben echter een groot verspreidingsgebied, dat aan beide zijden van de evenaar ligt. Afhankelijk van de afstand en aan welke zijde van de





variërend van 12 tot 13 dagen voor de kleinere soorten en 15 tot 16 dagen bij de grotere soorten. De organisten vormen wederom de uitzondering en hebben de kleinste eitjes met de langste broedtijd van 15 tot 16 en soms zelfs 18 dagen. Zodra de jongen zijn uitgekomen, eet het popje de eierdoppen op of zij zal de twee helften ver van het nest verwijderen. Vlak voor het uitkomen van de eitjes worden er vaak al mannetjes met voer in de snavel gesignaleerd op het nest. Fascinerend hoe de vogels instinctief weten dat er snel iets te gebeuren staat en

evenaar een bepaalde soort leeft, verschilt ook het jaargetijde en zal voor de ene soort de lente beginnen en voor een andere de herfst. Wanneer het broedseizoen is aangebroken, beginnen de vogels met baltsen en laten een aardig zacht gezang horen. Behalve fruit zal het mannetje zijn vrouwtje ook zoveel mogelijk insecten aanbieden om te bewijzen dat hij een goede echtgenoot is. Het vrouwtje heeft extra voedingsstoffen nodig om gezonde en levensvatbare eieren te leggen. Bij een groot aantal tangarasoorten vormen deze vogels een paartje voor het leven en brengen ze gedurende hun leven gezamenlijk meerdere nesten groot. Het popje zoekt de plaats uit waar het nest wordt gebouwd. Meestal worden de nesten hoog in een boom gebouwd. De ene soort maakt een stevig nest met dikke wanden en de andere een nest waar je dwars doorheen kunt kijken. Uit de directe omgeving worden allerlei materialen gebruikt, waardoor het meestal komvormige nest perfect opgaat in zijn natuurlijke omgeving. Sommige soorten gebruiken ook wel eens een holte in een boom of uitgegraven holen in rivierbeddingen en openingen in huizen. De organisten maken een zeer mooi nest, bestaande uit een bol met een goed verborgen zij-ingang. De grootte van het legsel is afhankelijk van de soort tangara: de suikervogels of honingzuigers leggen altijd 2 eitjes, de organisten leggen 3 tot 4 soms 5 eitjes, de pitpits (*Dacnis*) leggen 2 tot 4 eitjes. Bij de grootste groep van dit geslacht, de eigenlijke tangara's, zijn bepaalde soorten die maximaal 2 eitjes leggen, maar er zijn ook soorten die legfels hebben van 3 tot 4 eitjes. Bij enkele soorten komen ook legfels voor van 5 eitjes. De nestbouw wordt veelal door het vrouwtje uitgevoerd, hoewel er ook soorten zijn waar het mannetje vrolijk meebouwt. Broeden doet het vrouwtje alleen en zij wordt regelmatig op het nest van voedsel voorzien door haar mannetje. Het broeden begint, als het tweede ei is gelegd, en de broedtijd duurt

dat zij zich nu ook actief met het proces gaan bemoeien. Wellicht hoort hij de jongen piepen of pikt hij signalen van zijn vrouwtje op. Om de jongen groot te krijgen moeten beide ouders een behoorlijke inspanning verrichten door veel insecten te vangen en een grote gevarieerde hoeveelheid fruit aan te voeren. Het voedsel dat te groot is om aan de jongen te voeren, zal door het mannetje aan het vrouwtje worden aangeboden, terwijl zij meestal dicht bij of op het nest zit. De kans op een succesvol broedsel is zeker in het begin mede afhankelijk van een goed voerend mannetje. Wanneer het popje goed gevoerd wordt, kan zij vaker en langer op het nest blijven om haar jongen te verwarmen. Bij tangara's is echter een bijzonder fenomeen waargenomen, namelijk dat ze soms spontaan de jongen van een andere tangarasoort gaan meevoeren en zo de kans op een succesvol broedsel vergroten. Uit onderzoek is overigens gebleken dat de kans op een succesvol broedsel bij deze vogelsoort minder dan 50% is! De jongen van de kleinere soorten vliegen uit na circa 14 dagen en de grotere soorten na ongeveer 18 dagen. De organisten hebben de langste nesttijd namelijk ongeveer 20 dagen. Na het uitvliegen blijven de vogels relatief lang hun jongen verzorgen. Zodra er minder voedsel is te vinden, sluiten de ouders zich met hun

jongen aan bij soortgenoten en trekken in groepen verder. Vaak zijn er gemengde groepen van diverse soorten tangara's die gezamenlijk migreren naar andere voedselgebieden. De vogels trekken zo van het ene gebied naar het volgende gebied tot zij uiteindelijk weer in hun broedgebied aankomen om hier opnieuw hun nesten te gaan bouwen. De jongen van het vorige seizoen gaan hier dan vaak hun eigen weg, maar er zijn ook soorten die het eerste seizoen hun ouders bijstaan met het grootbrengen van hun broers of zussen. Natuurlijke vijanden van tangara's zijn de toekans en aracarí's en voornamelijk (boom)slangen die het voorzien hebben op de eieren en de jonge vogels die hulpeloos zijn in het nest. Andere vijanden zijn roofvogels, waarvan voornamelijk uilen hun slag slaan zodra de vogels gaan vliegen. Marterachtigen maar ook bepaalde eekhoorns vernielen veel nesten voornamelijk om de eieren. Een aantal soorten tangara's worden ook gebruikt door koevogels, een soort koekoek. Deze parasiterende vogel legt haar ei in een nest en zal slechts één ei uit het nest verwijderen. Zo komt samen met de overige tangara-eieren ook het ei van de koevogel uit. De jongen blijven samen beter op temperatuur en hebben zo een grotere overlevingskans dan wanneer er slechts een jong in het nest ligt. Bij voldoende voedselaanbod, goed voerende ouders en eventuele helpers vliegen beide soorten uit. De koevogel is wel de snelst groeiende jonge vogel en een stuk groter dan zijn nestgenoten. Daardoor heeft dit jong uiteindelijk de meeste kans om groot te worden.

Tekst en foto's Ruud van der Donk

## BIRD-PARASITE

N  
I  
E  
U  
W

Ter behandeling en / of voorkoming van parasieten zoals: luizen, mijten, schurft, lichte worm infecties en bloedluis

### Langdurig effect !

1 druppel in de nek, op de schone huid, is voldoende.

**BIRD-PARASITE 10 ml**  
(± 200 vogels) € 12,50  
(excl. porto)



Rubenslaan 1 - 3411 VN LOPIK (NL)  
Tel: 0348-553538 Fax: 0348-553716  
info@travipharma.com  
www.travipharma.com

# Het kweekverslag.....

Deel 2

Het was inmiddels najaar 2001. Ik had twee perfect uitzijnde koppels zitten. Je kon goed zien dat ze volwassen geworden waren.

Het verschil tussen doffer en duivin kon ik nu goed waarnemen. Ook waren ze een stuk rustiger geworden, iets dat ik voor de kweek een niet onbelangrijke factor vind. Aangezien veel duifjes vroege broeders zijn, heb ik in december 2001 twee koppels gevormd.

Eén koppel in de buitenvolière geplaatst met een iets verwarmd nachthok waar ook een koppel zwartvleugelgrondduifjes zaten. Eén koppel plaatste ik in een grote broedkooi van 1,5 x 1,5 x 1,00 m diep in de blokhut.

Ik wilde proberen om zowel in een beplante volière als in een broedkooi kweekervaringen met deze duifjes op te doen. Als nestgelegenheid had ik grote traliestakjes opgehangen, waarvan ik de tralies aan de binnenzijde met kokosvezel en aan de buitenzijde met conifeertakjes bekleed had. Alle voorbereidingen waren getroffen en nu maar afwachten. Maanden verstreken, de duifjes buiten waren actief en hadden veel belangstelling voor elkaar. Je kon zien dat het een voor elkaar bestemd koppel was. Ze koerden naar hartelust en hielden elkaar steeds in de gaten. Binnen was het moeilijker waarneembaar. Als je de deur opende, waren ze op hun hoede en zaten ze verstijfd te kijken. Inmiddels was het mei 2002. Het koppel buiten had in het traliestakje een slordig nest gemaakt. Dit nest hing op een hoogte van 1,80m iets tussen de struiken. Van buitenaf was het nest wel goed waarneembaar.

De duivin zat meteen al vast op het nest, dus ging ik ervan uit dat ze eieren hadden. 1 juni waren ze van het nest. Er lagen twee bevruchte, roomwitte eieren in. Aangezien de zwartsnavelbosduifjes erg onrustig werden, heb ik besloten de eieren met de zwartvleugelgrondduifjes te verwisselen. Beide koppels zaten even lang te broeden en de zwartvleugelgrondduifjes waren vaste broeders geworden, die zich niet snel meer van de wijs lieten brengen. Dacht ik! De eieren van de zwartvleugelgrondduifjes waren wel wat groter, doch van kleur hetzelfde. Alle vier de eieren waren goed van kleur en bevrucht. Resultaat van mijn actie was dat de vogels direct door hadden dat het hun eieren niet waren en meteen het nest verlieten. Ik hoef niet te vermelden hoe ik mij het hele weekend gevoeld heb. Terugdraaien is niet meer mogelijk. Ik heb hiervan geleerd en laat deze vermelding tevens een waarschuwing zijn. Gelukkig dat de zwartsnavelbosduifjes na verloop van tijd in hetzelfde nest aan een tweede broed begonnen. Op 20 juni zag ik twee eieren in het nest liggen.

Met de slechte ervaring zou ik de duifjes nu

met rust laten. Wat er ook zou gebeuren, ze moesten het helemaal zelf doen. 5 juli, dus na 15 dagen lagen er verderop in de volière lege doppen. Aan de binnenkant waren de opgedroogde aderen goed zichtbaar. Bingo, dacht ik, dat gaat gelukkig goed, maar we zijn er nog lang niet. Toen op 10 juli beide duiven van het nest waren, heb ik geringd met 4,5mm met alle risico's van dien. Er zat één jong in het nest. Een eng bezit, maar blijven hopen en tevreden zijn. Toen brak de vakantie aan en dan moet je de verzorging aan een ander overlaten. Gelukkig verzorgde mijn zoon Siem, zelf een vogelkenner en

ervaringen denken van de kwekers die ik gebeld had op mijn zoektocht. 22 juli meldde Siem mij dat het jong, 16 dagen oud, was uitgevlogen. Het zat op de grond op een boomstronkje. Hoe zouden de ouders hierop reageren? Ze hielden het jong goed in de gaten en waren zeer bezorgd. Steeds was het jong weg althans uit het gezichtsveld ergens in of onder de struiken. Voerden de ouders wel goed? Siem liet ze met rust en liet gelukkig de verzorging aan de ouders over. Op 28 juli zag Siem dat de ring verdwenen was en ringde het jong opnieuw. Het ging gelukkig nog net. Kijk daar heb je



ervaren kweker, mijn vogels. Ik kon dus gerust op vakantie gaan en dat gaf mij een geruststellend gevoel. Je bent uiteindelijk toch benieuwd naar de ontwikkelingen van het jong. Hij zou me op de hoogte houden. Een warme periode brak aan en de duiven zaten niet vaak op het nest. Dit gaf Siem extra veel zorg. Bleven ze van het nest door de warmte of gaven ze het op? Inmiddels had het koppel in de blokhut regelmatig twee eieren gelegd, maar de vogels verlieten het nest meestal na zo'n vijf dagen broeden. De eieren waren wel bevrucht. Ik vond het erg jammer, maar was toch meer gericht met het koppel buiten bezig. Ik moest wel aan de

nou een ervaren verzorger voor nodig. Anders had ik het wel kunnen vergeten. Op 30 juli, 9 dagen na het uitvliegen, zat het duifje voor het eerst tegen de avond op stok. De doffer was regelmatig in zijn buurt te vinden en hield het jong voortdurend in de gaten. Het jong zat steeds om eten te jengelen en kreeg dat in het begin ook vaak, later niet meer. Toen ik 5 augustus weer terug van vakantie was, zat het jong nog steeds de hele dag op de grond op een boomstam. Ik vond dat wel vreemd, maar verder ging het goed. Ik dacht: dit zal wel soorteigen zijn. Uiteindelijk was er nog niets bekend over deze soort. Ondertussen had ik

osel

De





1<sup>e</sup> jong zit twee weken alleen maar op de grond op een boomstronk

een week na het uitvliegen van het jong weer paringen waargenomen. Na twee weken had de duivin inderdaad weer twee eieren gelegd. Bij andere duiven wil zo'n snel tweede nest meestal door het ongeduld van de doffer vaak misgaan. Ik moest maar afwachten wat het brengen zou. Wat een mooie hobby hebben wij toch! Boven verwachting ging het goed. En de doffer bleef het "oude" jong goed verzorgen. Ik durfde nu ook meer foto's te maken en te filmen. Voor de rest ging het broedproces hetzelfde als met het eerste nest, alleen waren er nu twee jongen. Met mijn vorige ervaringen nog vers in het geheugen ging ik later ringen, toen het nest onbezet was, en dat ging goed. Wel had ik de ringen voor de zekerheid van ventielslang voorzien, zodat de ring er vleeskleurig uitzag. Het broeden ging eigenlijk voorspoedig en de jongen vlogen een dag na elkaar uit na eerst op de nestrand vertoefd te hebben. Kenmerkend verschil met het eerste nest was wel dat deze twee jongen na het uitvliegen direct op stok zaten en daar ook bleven zonder naar de grond te gaan. Het "oude" jong kon er gewoon bij blijven en werd niet door de doffer nagejaagd. Het zou een duivin kunnen zijn, dat was nog niet te zien. Voorlopig had ik drie jongen op stok en voelde mij de koning te rijk. Ondertussen ging het in de blokhut ook goed. Opeens bleef ook dit koppel vast op het nest zitten en zag ik op een gegeven moment lege eierschalen op de grond. Deze duifjes zaten dus niet in de struiken verborgen op een rustige plaats. Integendeel, gewoon in een broedkooi en dat vond ik toch een boeiende ervaring met deze duifjes die als slecht broedend bekend staan. Ook deze duifjes groeiden voorspoedig op, werden in september geringd en gingen na het uitvliegen direct op stok. Waarom dat eerste duifje zo lang op de grond verbleef, is mij nog steeds een raadsel. Het is

uiteindelijk toch een normaal duifje geworden. Speling der natuur zal ik maar zeggen. Wat mij opviel, is dat de ouders van de duifjes in de broedkooi rustig bleven en niet paniekerig deden als je erbij was. Zeker het ringen was best spannend, maar de ouders keerden spoedig weer naar hun jongen terug op het nest. Het was eind september en ik

het zwartvleugelgrondduifje. Herinneringen aan een leuke en spannende tijd die hieraan voorafging, blijven. Ik denk menigmaal met veel plezier daaraan terug. Vermeldenswaard was de ervaring van deelname met deze duifjes aan de COM te Lausanne. Wat zagen ze er mooi uit en wat waren ze in een goede conditie. Het kon eigenlijk niet beter en ik was zeer verwachtingsvol. Met 91 punten net geen bronzen plak. Kun je nagaan hoe groot de kwaliteit was van wat er zat. Opvallend was wel dat de duiven toch als staalvlekeduifjes zijn gekeurd. Dat gaf mij wel een domper, omdat ik vond dat dit afbreuk deed aan de exclusiviteit van de duifjes op deze show. Tot zover mijn ervaringen met het zwartsnavelbosduifje. Met deze kweekervaringen is bewezen dat er met de soort goed te broeden is zowel in een buitenvlucht met meerdere soorten als in een ruime broedkooi. Ook is bewezen dat ze hun jongen goed zelfstandig groot- brengen. Pleegouderschap is dus beslist niet nodig, tenzij het noodgedwongen niet anders kan. Het was een periode waarop ik met veel plezier terugkijk. Dat ik deze mooie, rustige en tegenover eigen soort en andere soorten verdraagzame duifjes van harte kan aanbevelen, heb ik al in bovenstaand relaas geuit. Graag wil ik besluiten met het advies er goed



vader met jong 1<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> nest.

had vijf geringde jonge zwartsnavelbosduifjes. Mijn kweekseizoen kon niet meer stuk. Ik kon in ieder geval twee onverwante koppels eigen kweek maken. De vogels hadden nog een klein halfjaar om op kleur te komen voor Vogel 2003 in Apeldoorn. Althans voldoende tijd om voor de oorkonde in aanmerking te komen. In december werd het verzoek om een oorkonde dan ook ingediend en in januari 2003 kon deze met gepaste trots in ontvangst genomen worden. Hij hangt op mijn werkkamer naast die van

op te letten dat er met zuivere koppels gekweekt wordt, zodat er geen verbastering plaatsvindt en we deze duifjes zuiver kunnen houden en behouden voor de toekomst. Over niet al te lange tijd zullen we het met zwartsnavel- bosduifjes van onze eigen week moeten doen. Laten we nu alvast rekening daarmee houden en beginnen voor het te laat is.

Tekst en foto's: Antoon van der Graaf



## Over kanaries gesproken

# Een wonderlijke belevenis.

Ergens in de maand mei gingen we nadenken waar dit jaar de vakantie zou kunnen worden doorgebracht. We moesten rekening houden met een aantal problemen, dus in overleg met specialisten werd het de maand juli. Maar er was nog een probleem en dat was het verzorgen en voeren van de vogels tijdens onze afwezigheid,

ook weer in het voerbakje. Toen het andere ei er maar weer bij gelegd. En daar ging ze zitten broeden! "Nou ja, laat dan maar zitten", dacht ik. Op woensdag zouden we vertrekken en dinsdags daarvoor had ik de hokken schoongemaakt, zodat het er netjes uitzag, sleutel weggebracht met de voerbrieven. Dinsdagavond voerde ik voor het laatst en

eischaal weggepeuterd en het kleine ding strekte zich eens uit en alles leefde en bewoog. Wat nu?

Het jong weer in het zaadbakje gelegd, andere ei erbij en maar weer teruggeplaatst. Voor we woensdagmorgen weggingen, toch nog even gekeken en de kanarie leefde nog steeds. Dus maar een bakje eivoer geplaatst en toen zijn we weggereden. Zaterdagavond belde onze zoon dat hij de vogels had gevoerd, want die ander had familiedag. Alles was prima en toen zei hij dat er een jonge kanarie in een voerbakje lag en dat hij die maar had "teruggelegd" in het touwnestje. Ik zei maar prima gedaan met de gedachte dat het nu wel gebeurd zou zijn met het beestje. Na 3 weken vakantie kwamen we weer thuis en na de caravan achter het huis te hebben gezet naar de vogels. Bij de grote parkieten zag ik direct al veel jonge vogels vliegen. Toen naar het binnenhok en bij de kanarie aangekomen heb ik eerst mijn vrouw geroepen, want in het nestjes zat een bijna op uitvliegen staande kanarie. We hebben het met verbazing bekeken.

Een kanarie die ik als volleerd vroedvrouw in de palm van mijn hand geholpen heb geboren te worden, drie dagen later in een heel ander nest werd gelegd en dan zo'n wil



De man van het bevriende stel dat al tig jaren de vogels bij ons tijdens vakantie kwam verzorgen, had dermate zijn knie beschadigd dat een operatie noodzakelijk werd en in onze verzorgingsstaat duurt zo iets dan erg lang, dus wat nu?

Toen kwam ik een oud-collega tegen die dat met plezier wel dit jaar wilde doen. Dus afgesproken: begin juli wij weg en hij voeren. Eind juni kwam hij even kijken en liep hij mee met voeren. Ook maakte ik een brief voor hem met kooinummers waarop staat wat de betreffende vogels aan zaad hebben moesten. Bij de agapomissen had ik na twee rondes de broedblokken weggehaald en ook bij de kanaries het zo gedaan dat toen we weggingen deze in een grote ren bij elkaar vlogen. Allemaal om verzorging makkelijker te maken. Alleen één stel kanaries had ik nog in de broedkooi laten zitten. Waarom? Geen idee, misschien omdat ze maar één keer hadden zitten broeden. Wel had ik hun touwnestje weggehaald. Ongeveer 3 weken voor we weg zouden gaan, had het popje een ei gelegd in het voerbakje, zo'n wit klein halfrond bakje dat aan het gaas hangt. Dus ik een nestkastje er weer in gehangen en eitje erin gelegd, maar het volgende eitje lag



dacht: "Die kanarie zit al lang. Haal dat bakje maar weg en laat die twee ook bij de anderen vliegen". Dus bakje gepakt en twee eitjes erin. Nieuwsgierig als een mens is een eitje stuk gedrukt en verdorie, ja hoor, een jong erin op de palm van mijn hand. De

heeft om te leven dat ze door haar gepiep de oudervogels zover kreeg dat ze ook daar voerden! Nou, dat vinden wij een bijzondere belevenis.

Tekst en foto's Jan Smit.

## Over kanaries gesproken

# Kanariezang en wetenschappelijk onderzoek

Kanaries zijn geen technische apparaten die je als maar fijner kunt afstellen totdat je een rubberproduct hebt. Het zingen is de zangvogels en dus ook de kanaries aangeboren. Dat heeft men in diverse onderzoeken vastgelegd. Als dat zingen is aangeboren, dan is die zang erfelijk, m.a.w. de zangaanleg kan steeds op het nageslacht worden overgebracht. Het is voor ons kwekers moeilijk in die erfelijke overdracht wat meer inzicht te krijgen. Heel lang heb ik gedacht en gehoopt dat een prima kweekman zijn concrete lied via de vererving aan zijn zonen kon overdragen. Dat is slechts gedeeltelijk mogelijk.

### Hoe moeten we dit dan zien?

De kweekman zingt een prima lied. Dan heeft hij een goede aanleg voor de zang en die goede aanleg kan hij op zijn zonen overdragen. Die goede aanleg is iets anders dan zijn concrete lied. Let vooral op het woordje *kán*, want de kanarieman geeft bij de paring een zaadcel door met gehalveerde chromosomen en die gehalveerde chromosomen, de dragers van de erfelijke eigenschappen, kunnen dus niet meer bevatten dan de helft van de zangaanleg. De totale aanleg van de jonge mankanarie bestaat uit de helft (50%) van de vader en de andere helft (50%) van de pop. De voortplanting, de geslachtelijke voortplanting, er bestaat ook ongeslachtelijke voortplanting, maar niet bij kanaries, is alleen mogelijk door steeds 50% mannelijke aanleg bij 50% vrouwelijke aanleg te brengen. Voor het nieuwe leven van man of pop moeten steeds twee cellen met gehalveerde inhoud bijeenkomen om een complete kiemcel mogelijk te maken. Uit die kiemcel ontstaat na een heleboel delingen, celdelingen waarbij de celinhoud niet gehalveerd wordt, maar juist verdubbeld, uiteindelijk een compleet vogeltje. Als dat een mannetje is, heeft het aanleg uit de combinatie van vaderlijke en moederlijke inbreng en heel eerlijk verdeeld, ieder voor de helft. We gaan nog een stapje verder. Ik neem de kweekman als voorbeeld, maar ik had ook net zo goed de pop kunnen nemen. Daar gaat hij dan. De kweekman geeft zaadcellen af bij de paring, maar die zaadcellen hebben eerst een deling ondergaan en in die gedeelde zaadcel zit de niet complete aanleg van vaderszijde. Nu volgt het doorkentje. Van wie had de vader zijn aanleg ook alweer? Van zijn vader én zijn moeder: elk precies 50%. Als we dat kunnen overzien, dan mogen we ook zeggen: de vader, de kweekman, geeft door wat hij zelf ook maar gekregen had en dat is 50% van zijn moeder en 50% van zijn vader. Dat is samen 100% maar als hij van deze 100% slechts de helft kan doorgeven, dan betekent dat wel dat hij ongeveer 25% van zijn moeder en 25% van zijn vader kan doorgeven. Erfelijkheid is niets anders dan doorgeven van soortaanleg, maar omdat de partners slechts 50% kunnen doorgeven en die 50% steeds net iets anders van samenstelling is, krijgen we steeds een unieke nakomeling. Er zijn geen twee kanaries genetisch precies gelijk.

Ik wil nu nog even terug naar die prima zingende kweekman. Het concrete lied, de met cijfers uitgedrukte zangkwaliteit op de keurlijst, is NIET zonder meer erfelijk. Waarom is dat concrete lied niet zonder meer erfelijk, waarom kan dat gewoonweg niet erfelijk zijn? Omdat het concrete een combinatie is van de erfelijke zangaanleg én de zangontwikkeling, de zangoefening, de zanginspanningen. Dit wordt door ons wel even over het hoofd gezien zoals blijkt uit uitspraken als: wat erin zit komt, er vanzelf wel uit. Dat is echt goedkoop. Het is gewoon niet waar. Aanleg moet ook nog eens ontwikkeld worden en dat geldt voor elke aanleg en daarom ook voor

zangaanleg. Aanleg moet ontwikkeld worden en bij zangkanaries moet die op een speciale manier ontwikkeld worden. Hoewel de vogel het in principe allemaal zelf moet doen en ook zelf doet, geven de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek ons toch wegen aan waardoor we de ontwikkeling gunstig kunnen beïnvloeden. De kanarie kent voor de ontwikkeling van zijn zangaanleg een zogenaamde "kritische periode", een voor zangontwikkeling gevoelige periode. Die kritische periode ligt globaal in zijn tweede levensmaand en dat is zo vroeg dat wij dat gewoon niet verwacht hebben. Achteraf gezien zijn sommige zaken toch weer heel gewoon. De kanarie wordt blind geboren, kan niet op zijn pootjes staan en al zeker niet vliegen, maar na enkele dagen gaan de oogjes open, kan hij zelfs de ontlasting over de rand deponeren en na een dag of 18 kan hij zelfs al vliegen. De ontwikkeling gaat razendsnel en moet blijkbaar razendsnel gaan bij kanaries, want de seksuele volwassenheid bereikt hij al in de 7de of 8ste levensmaand wanneer de zangontwikkeling voltooid is. Voltooid betekent niet dat er aan die zang niets meer verandert, want de kanarie behoort tot de zogenaamde "open learners". Hij kan altijd afleren of bijleren of variaties brengen. De zangontwikkeling gaat niet op zijn slofjes en moet ook heel vroeg beginnen. Terwijl wij dachten dat de zangontwikkeling begint als de jonge vogel begint te fraselen, hebben onderzoekers vastgesteld dat het leren al eerder begonnen is. Het leren zingen begint niet met zingen, maar begint met luisteren. Niet alleen luisteren, maar opslaan in het zanggeheugen begint al na het afzetten. Heel recente onderzoeken hebben aangetoond dat harzervogels en in het algemeen zangvogels een aangeboren aanleg hebben om soorteigen volwassen zang precies te kunnen onderscheiden van soortvreemde zang. Dat betekent: zangvogels hebben de aanleg om de zang van hun soortgenoten als eerste op te slaan en dat doen ze in de periode dat ze zelf toch nog niet kunnen zingen. De natuur werkt blijkbaar heel economisch. De tijd gaat snel, besteed hem wel. Dit opgeslagen model is wat de vogel probeert na te bootsen en daarom is het van belang dat de vogel een goed model heeft opgeslagen. De zangontwikkeling begint dus eigenlijk door signalen van buitenaf en niet zomaar signalen van volwassen soortgenoten. Als je dit leest, zou je kunnen denken dat de harzers, in de onderzoeken heten ze rollers, nog net zo zingen als op de Canarische Eilanden, maar dat is niet zo. De harzer is door kunstmatige selectie een laaggestemd lied gaan zingen. Dat kan het gevolg zijn van een mutatie, een plotseling opgetreden erfelijke verandering. Nergens heb ik in de onderzoeken een aanknopingspunt kunnen vinden voor het feit dat de kanarie met vrijwel gesloten snavel zingt. Voor de waterslager heeft men ontdekt, dat het luider zingen als oorzaak een lichte vorm van doofheid heeft. Dat wordt dan logisch als we bedenken dat dove mensen de neiging hebben om harder te gaan praten. Nog een interessant gegeven uit het onderzoek van Peter Mundiger. De opname die hij gemaakt heeft van de kanaries op de diverse eilanden tonen

De

osel



aan dat er reeds verschillen zijn tussen de kanaries van de Canarische Eilanden. Om te bewijzen dat de zang van goed doorgekweekte rassen, in dit geval rollers en borders, echt erfelijk veranderd zijn, deed hij de volgende proef. Hij kruiste rollers en borders en kweekte daarnaast zuivere rollers en zuivere borders. En toen? Toen ging hij die vogels via bandopname voorzang geven precies evenveel rollerzang als borderzang. De vogels krijgen geen andere zang te horen. Wat blijkt nu? De rollers namen alleen de rollerzang over, en de borders namen alleen de borderzang over. De bastaarden, de kruisingen, namen de rollerzang en borderzang over, want ze hadden de aanleg van de roller en de border. Uit dit laatste gegeven blijkt dat je aanleg voor roller- of borderzang of wat dan ook er eerst erfelijk moet inkweken. Het komt er niet vanzelf uit. Uit het gegeven dat de rollers die evenveel roller- als bordervoorzang hadden gekregen, toch alleen maar rollerzang overnamen, blijkt heel duidelijk dat we niet zo verschrikkelijk bang hoeven te zijn voor soortvreemde geluiden. Soortvreemde zang nemen ze niet zomaar over.

Harzers hebben de zang beslist niet geleerd van de geluiden die ze in de mijn hoorden en ook niet van de zangorgels. En de zang van de waterslager is niet door de nachtegalen gestuurd. Alle zang komt uit het oerlied van *Serinus canaria* en is stilaan uiteengevallen door kunstmatige selectie aangevuld met plotseling optredende mutaties. Mogelijk hebben we teveel verwacht van de vererving, mogelijk hebben we teveel verwacht van de voeding. Het is me opgevallen dat in geen enkel onderzoek de voeding als zangbepalende factor wordt beschouwd. Ik zeg niet dat de voeding geen rol speelt, ik zeg alleen dat dit nog niet wetenschappelijk onderzocht is. Voorzang die door de kwekers vaak wordt ontkend als belangrijke factor, komt in vrijwel alle onderzoeken ter sprake. In de onderzoeken is dat steeds een op band opgenomen lied, omdat de levende voorzanger geen constante is.

Tekst: P. Ramakers

Bron: zuidelijke speciaalclub harzers

## Wat vragen vogels?

Een kind zou wellicht kunnen antwoorden met: "Helemaal niks", want ze kunnen niet anders! Wij als vogelhouders gaan met deze vraag toch wat anders om en beseffen dat we zelf een praktisch antwoord dienen te geven. Meer concreet kunnen we daaronder verstaan: een goede huisvesting en een goede verzorging in vele opzichten.

Wat zou een goede verzorging dan wel moeten inhouden? Om te beginnen een goed voer en drinkwater, denk ik. Laten we alleen daarbij even stilstaan! Voor voer is keuze genoeg uit het brede assortiment zaden en zaadmengsels dat wordt aangeboden. Verder kun je als "bijvoer" nog gebruik maken van krachtvoer, opfokvoer, kiemzaden, vruchten, insecten, korrelvoer, voedingssupplementen enz. enz., wat mede afhankelijk is van de vogelsoort. Toch blijft het m.i. in alle gevallen zijn beperking houden t.o.v. wat vogels, "puur natuur" eten. Zo beschouwd zullen wij altijd blijven voeren met een surrogaat ofwel een minderwaardig vervangingsmiddel. Waarmee niet gezegd wil zijn, dat de voedingswaarde ervan onvoldoende is. Mogelijkerwijs hebben de soorten vogels, die we al vele generaties lang kweken een gunstige evolutionaire inwendige aanpassing gekregen. Daardoor zullen ze dan beter zijn toegerust bij de vertering van de voor hen gedeeltelijk vreemde, harde en droge zaden. Graag mag ik kijken in de natuur, wat de vogels daar aan zaden eten en dit vergelijken met de eerdergenoemde zaadmengsels. Eerst even terug in de tijd, hoe het voor velen van ons is begonnen bij de kanaries. Aanvankelijk was er maar een soort mengsel, zgn. "vogelvoer", of "zwart-witmengsel", samengesteld uit enkel raapzaad en witzaad dus. Tijdens de kweekperiode kwam daar "ei met beschuit", als eigen fabriekaat opfokvoer bij. Misschien wat verbazingwekkend achteraf, maar het geheel bleek voor de toenmalige vogels te voldoen! Bij menig kanariekeuker zaten jaarlijks veel jongen op stok. Nestjes jongen groeiden veelal als kool en de uitzonderingen van soms vijf of zes jongen in één nest zijn nu groter dan toen, zo is mijn ervaring. Waarschijnlijk had de samenstelling van het vogelbestand en de inrichting van de kweekruimte daar alles mee te maken. De kweekvogels waren toen meer onverwarmd, alles natuurbroed, en de vogels kerngezond, zomer en winter onverwarmd buiten. Ook het feit dat meerdere kanariemannen bij globaal in driefvoud aan poppen werden geplaatst, kende zijn voordelen. Zo konden broedrijpe poppen volop gebruik maken van het beschikbare paringsaanbod, dat op zijn beurt weer gestimuleerd werd door de onderlinge wedijver bij de mannen. Het resultaat was dan vaak toch een hoge bevruchtingsgraad. Zelfs onder kweekomstandigheden, waarbij door een voorjaarsbui de sneeuw soms twintig centimeter hoog lag opgewaaid in een hoek van de kooi. Tijdens het opgroeien van de jongen waren de mannen ook zeer behulpzaam met voeren bij vrijwel alle nesten die daarvoor in aanmerking kwamen, alsmede de reeds uitgevlogen jongen. Resultaat: vele jongen op stok, en derhalve een hoog gemiddeld aantal jongen per pop.

Ook nu nog worden grote of majorputters op deze manier tot kweken aangezet, wat zekere voordelen met zich meebrengt. Maar je moet hierbij wel over een geschikte accommodatie kunnen beschikken! Uiteraard was en is nooit garantie te geven voor welk kweekresultaat dan ook, dat lijkt me duidelijk. De beginsituatie is inmiddels bijna overal danig veranderd. Veel kweekvogels, kanaries zowel als Europese cultuurvogels zitten koppelsge-



wijs samen in broed- of kweekkool tijdens het kweekseizoen. Ze krijgen "alles wat ze nodig hebben", zo wordt vaak geredeneerd. Ik wil daar toch graag een wat uitvoeriger kanttekening bij plaatsen. Door vergelijking, met waarnemingen in de natuur en ons veelal ideaal geachte voermengsel word je dan toch aan het denken gezet.

Enkele relevante feiten met betrekking tot die waarnemingen in de natuur betreffende de kneu. De kneu is nagenoeg verdwenen in onze streek, maar tot enkele jaren geleden kwamen ze 's zomers net als de plaatselijke vinken zich tegoed doen aan de zaadjes van het kattekruid in eigen tuin. In een andere periode van het jaar kun je ze aantreffen op de roestbruine zuringplanten. Diezelfde kneuen kun je in het vroege voorjaar, wanneer er vrijwel nog geen andere zaadjes beschikbaar zijn, aantreffen op die van vogelmuur. De hele winterperiode lang hebben ze meestal dagelijks dezelfde "voerplaats" bezocht, waar ze in hoofdzaak maar één soort zaad tot hun beschikking hebben. Meestal betreft het dan de zaden van een of andere groenbemester, die het hele najaar en winter op het veld staat. Verder maken ze gretig gebruik van veel andere zaden op het moment dat deze de juiste rijpheid bezitten zoals paardebloem, perzikkruid, melde, bijvoet, henik, koolzaad e.v.a. Eén keer trof ik een heel "kneuzegzin" aan ijerig pikkend, op de ruggen van een pas grof geploegd bosgebied. Wellicht waren het hierbij zeer kleine steentjes, die er uitgespoeld bij lagen die ze daar zochten.

Hoewel de opsomming lang niet volledig zal zijn, is het anderzijds toch zo, dat de eerdergenoemde onkruidzaden voor de kneu min of meer essentieel zijn! Het gebruik van deze genoemde zaden door de kneu gaat vele duizenden jaren terug. Weinig of niets van deze zaden vind je terug in de bestaande mengsels en van een speciaal kneu-mengsel heb ik nog niet gehoord. Doet het eigenlijk niet wat vreemd aan, dat in een mengeling voor vogels, voor hen juist veel "vreemde onbekende" zaden aanwezig zijn? Witzaad, negerzaad, pirella etc. om er enkele te noemen, waarvan we maar zullen hopen dat hun "vervangingswaarde" hoog is. Een ander aspect hierbij is, dat behalve het veel gevarieerdere aanbod de zaden in verschillende rijpingsstadia veel minder droog en hard kunnen

worden genuttigd. Het belangrijkste aspect is voor mij echter, dat de zaden per periode nogal veel kunnen verschillen in soort en in te gebruiken properties. Ook worden zaden gegeten in functie van een doel. Zo eten kneuen als ze pas teruggekeerd zijn van hun winterkwartier, de vogelmuurzaden om in samenwerking met hun hormonen, bij de mannetjes althans, te zorgen voor de roodkleuring, het zomerkleed dus en om de broedrijpheid op te wekken bij beide seksen. Zo zal vermoedelijk de zuring waar ik het eerder over had, een functie hebben als ruihulp gezien de periode dat ze juist deze zaden eten. Een voorlopige conclusie ga ik alvast trekken: onze vogels zouden in geval van een optimale verzorging het hele jaar door onder andere de beschikking moeten hebben over een gevarieerd zaadmengsel dat periodiek in soorten zaden en in proporties moet zijn aangepast. De omschrijving wordt hiermee bijna net zo complex als de samenstelling van de juiste mengsels te moeten maken. Maar dat we redelijk ver verwijderd zijn van de ideale voeding is wel duidelijk, mede omdat veel mengsels wat de basis betreft toch niet veel verschillen door het jaar. Een aanvullende conclusie zou kunnen zijn: zeer geleidelijk zal de behoefte aan ideale zaadmengsels per gekweekte generatie steeds iets minder groot worden. Tot slot na "het eten" nog even iets over "het drinken" van onze vogels. Gezond, fris helder water was zeer vele jaren een bekende kreet als het om drinkwater gaat bij vogels. De laatste vijf jaar ben ik daarvan teruggekomen! Gedurende die

vijf jaar krijgen mijn vogels aangezuurd drinkwater. Bij deze "methode" wordt een licht zurig mengsel verstrekt, dat in de bio-industrie al eerder zijn waarde bewees. Het mengsel wordt verkregen door aan 1 l zuiver water ongeveer 1,5 ml organische zuren toe te voegen. Ook een collega-vogelhouder heeft over de voorbije twee jaar alleen maar goede ervaringen zoals bij mij dus over de laatste vijf jaar, een redelijk lange termijn m.b.t. de levensverwachting bij onze vogels. Conditioneel waren en zijn de vogels er goed aan toe, vitaal, blanke buik etc. Daarenboven preventieve behandelingen zijn in die periode niet nodig geweest voor welke dreiging dan ook. Alle kosten m.b.t. aanzuren blijven beperkt tot enkele eurocent per liter drinkwater. De goede werking zou toe te schrijven zijn aan een gunstige beïnvloeding van de goede darmbacteriën, omdat de alveesklier het dammilieu zuur weet te houden bij deze methode. Een snellere, betere voedselvertering is mede daardoor een gevolg. Het toe te voegen zuur is in mijn geval een mengsel van verschillende organische zuren, die natuurgetrouw ook in zaden wel voorkomen. Drinken doen vogels in de natuur bij plassen, poelen, vennen, riviertjes, sloten enz. en ook deze hebben vaak een zurig karakter. Vandaar dat dit alles geenszins lichaamsvreemd is. Bovendien zijn we met deze constatering weer terug bij de natuur en is het verhaal rond.

WAARNEMER

Foto: Johan van der Maelen.

## Introductie werkgroep neushoornvogels

Het initiatief tot het oprichten van een nieuwe werkgroep voor een bepaalde vogelsoort is voortgekomen uit de wens deze soort wat meer onder de belangstelling te brengen. Het gaat over de neushoornvogels (Bucerotiformes), een fascinerende vogelfamilie, uitgevoerd in kleine, middelgrote en ook heel grote modellen. Neushoornvogels zijn voor de particulier nooit zo populair geweest vanwege de hoge aanschafprijs en het feit dat ze niet in grote aantallen zijn geïmporteerd, enkele kleinere soorten uitgezonderd (bijv. roodsnaveltok). In de afgelopen 10 jaar is er echter ook hier het een en ander veranderd. Dit is voornamelijk te danken aan de ommekeer in het beleid van dierentuinen waar vroeger het tonen van allerlei dieren de boodschap was, maar tegenwoordig ook het kweken een belangrijke zaak is geworden. Neushoornvogels zijn eigenlijk altijd dierentuinvogels geweest. Vooral omdat de grotere soorten nu eenmaal meer ruimte nodig hebben dan de gemiddelde particulier kan bieden. Er zijn echter ook vele kleinere soorten, de zogenaamde tokken (afgeleid van hun wetenschappelijke naam *Tockus*), die wel degelijk in kleinere volières gehouden kunnen worden. Heeft men wat meer ruimte, dan is een grotere soort neushoornvogel natuurlijk ook een optie. Interessant is deze vogelsoort zeker, al was het alleen maar vanwege het feit dat in de broedperiode het vrouwtje de nestgelegenheid nagenoeg dichtmetselt en volledig afhankelijk wordt van het mannetje

dat door een nauwe spleet in de toegang zijn vrouwtje en later ook de jongen van voedsel zal voorzien.

De grote soorten zijn soms geregistreerd in stamboeken. Daarin kan men opzoeken waar zich de vogels bevinden en de mogelijkheden bekijken om dieren die alleen zitten, te koppelen aan andere, zodat broedkoppels kunnen worden gevormd. Van de kleine

soorten is er alleen een stamboek van de Von-der-Deckentok. Hier ligt natuurlijk een prachtige kans voor een werkgroep, die meer kennis over alle soorten, groot en klein, kan vergaren en bundelen. Zo kan zeer praktijkgericht het aantal neushoornvogels dat in beschermd milieu zeker niet groot is, op een meer acceptabel peil gebracht worden. Door het vernietigen van de regenwouden in hun natuurlijke leefomgeving zijn vele soorten al in een benarde positie terechtgekomen! Vele vogelorganisaties hebben het kweken en beschermen van zeldzame vogelsoorten al hoog in het vaandel staan! Wij hopen d.m.v. samenwerking hieraan een positieve bijdrage te kunnen leveren! Er zijn in het verleden heel wat neushoornvogels verloren gegaan, omdat de kennis ontbrak om in de behoeften van de dieren te voorzien. Dat mag natuurlijk nooit meer gebeuren! De werkgroep zal zich daarom inzetten zoveel mogelijk gegevens



omtrent de huisvesting, de voeding, de kweek en het algeheel welzijn te publiceren om huidige en toekomstige kwekers de kans te geven op een verantwoorde wijze van deze prachtige vogels te gaan genieten.

Heeft u reeds neushoornvogels en/of bent u gewoonweg geïnteresseerd? Neem dan vooral contact op met een van de onderstaande stuurlieden. We willen u natuurlijk ook graag verwelkomen als lid (gratis)!

Pierreco Eyma, ledenadministratie en  
coördinator vogelbestand  
E-mail: [Pierreco.Eyma@xs4all.nl](mailto:Pierreco.Eyma@xs4all.nl)  
Johan van Frankenhuyzen,  
administratie en financiën  
E-mail: [johan@vanfrankenhuyzen.nl](mailto:johan@vanfrankenhuyzen.nl)

Hans Bataille,  
inhoudelijke vragen over neushoornvogels  
E-mail: [HansBataille@neushoornvogel.nl](mailto:HansBataille@neushoornvogel.nl)



# Een jaar rond vogels houden

Een artikelenreeks die een jaar lang de maandelijkse gang van zaken volgt rond een heel gewone, maar toch uitgebreide vogelliefhebberij.

Wilt u reageren, heeft u op of aanmerkingen, ideeën of suggesties, mail gerust naar het emailadres onder dit artikel.

Eind Mei wijst de kalender als u deze aflevering leest en het kweekseizoen in volle gang is. Op het moment dat ik dit stuk aan het schrijven ben is het begin April en zitten mijn kanaries en drietal weken bij elkaar en gaat het tot op heden naar wens. Sinds een jaar of zes kweek ik met dertig koppels die jaarlijks zo'n 175 / 200 jongen voortbrengen. Vorig jaar echter had ik op het einde van het kweekseizoen daar mij buik helemaal van vol en heb toen plechtig gezworen in 2006 nog maar met 20 koppels te kweken om uiteindelijk de hele kwekerij meer in de hand te kunnen houden zowel administratief als wat betreft schoonhouden van broedkooien en vluchten. Menigeen heeft mij voorspeld dat zulks echt niet zou gebeuren, want als je dertig broedkooien hebt worden er ook dertig gebruikt! Ik moet eerlijk bekennen dat ik verbaasd was over mijzelf inderdaad voet bij stuk gehouden te hebben en daadwerkelijk met twintig poppen aan de gang gegaan ben. Uitgangspunt is 125 jonge vogels, en dan gaat er een streep onder dit jaar. Mijn filosofie dit jaar is: Als er bij 125 jonge kanaries geen 10 tot 15 redelijk tot goede TT vogels zitten, dan zijn ze bij 200 jonge vogels ook niet te vinden. Conclusie: dan is de kwaliteit van de vogels op je hok gewoon niet goed. En zo de kwaliteit natuurlijk altijd nog beter kan durf ik in alle bescheidenheid te stellen dat ik door jaren en jaren kweken en selecteren nog niet de allerberoerdste vogels in bezit heb. Twintig koppels zijn medio Maart bij elkaar geplaatst, en zo ik ooit van mijn vader geleerd heb gaan eerst de poppen de broedkooi in en komen een weekje later de mannen erbij. Selectie heb ik dit jaar eens een keer niet vanaf papier gedaan, maar en gewoon met het netje in de vlucht en steeds de allermooiste poppen eruit gezocht, en zo één voor één de broedkooien bevolkt. Het woord allermooist moet eigenlijk vertaald worden als de meest grote en volle vogels die er perfect uitzien en vervolgens ook beschikken over volle flank en rugtekening. Als ik dan zo'n vogel in de hand heb volgt er eerst weer een lichamenlijk onderzoek. Vleugel even uit elkaar trekken om te zien of er geen ongedierte aanwezig is en de buik opblazen om te zien of de vogel wel broedrijp is. (zie foto's aflevering Februari) Al is de vogel nog zo mooi, maar nog niet broedrijp dan heeft het geen enkele

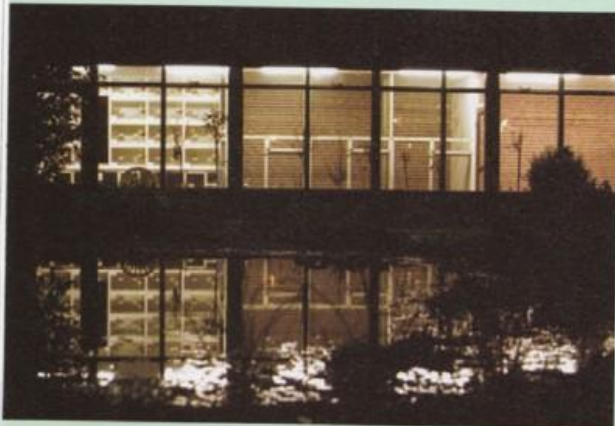


De eitjes beginnen uit te komen.

zin deze voor de kweek in te zetten want het zal geen resultaat geven. Zo u eerder heeft kunnen lezen kan ik uit een redelijk aantal vogels een keuze maken en is het dus niet zo moeilijk de broedkooien te vullen en zelfs nog voldoende reserve vogels over te houden. Alvorens de poppen de broedkooien ingingen werden de nagels waar nodig nog geknipt, want te lange nagels kunnen nog al eens voor problemen zorgen. Ten eerste kan de pop zich niet goed vasthouden op de zitstok op het moment van de paring hetgeen onbevuchte eieren tot gevolg kan hebben. Ten tweede kunnen de vlijmscherpe puntjes van de nagels makkelijk de eitjes beschadigen waardoor de kans op een jonge vogel ook verkeken is, en ten derde kunnen lange nagels verstrikt raken in het nestmateriaal waardoor dit overhoop getrokken wordt als de pop het nest verlaat met alle gevolgen van dien. Ook bij het mannetje mogen de nagels niet te lang zijn, eveneens om bovengenoemde redenen waarbij ook nog het feit komt dat het mannetje zich tijdens de bevlieging (paring) goed op het popje vast moet kunnen klemmen. Lange nagels kunnen daarbij funest zijn hetgeen een onbevucht legsel tot gevolg kan hebben. Toen de kweek een dag of zes aan de gang was kwam de eerste teleurstelling al om de hoek. Een agaapop waar ik vorig jaar in twee ronden negen jongen van had, had al drie eitjes gelegd. Het vierde ei bleek een windei te zijn en hing 's-morgens vastgeplakt aan haar onderlichaam. Bij nader inspectie bleek ook een stukje van de ingewanden van de vogel mee naar buiten geko-

men te zijn hetgeen erin resulteerde dat die pop de volgende dag dood was. De oorzaak zijn vraagtekens; het zijn nu eenmaal zaken die soms voorkomen. Een nieuwe pop ingezet en met goede moed weer verder. Zoals alle jaren dan ook doorgaans het geval, zaten binnen 8 tot 10 dagen alle vogels te broeden en hadden ze samen al een 85 eitjes gelegd. Drie nesten bleken onbevucht en in zeventien broedkooien liggen thans volop jongen waarvan er op dit moment al een dikke dertig geringd zijn. Een uitschieter is een nest met zeven eitjes die ook nog eens alle zeven bevrucht zijn hetgeen natuurlijk nooit goed kan gaan. Een van de poppen met onbevuchte eieren heeft drie van de zeven jongen gekregen en zo wast de linkerhand de rechterhand! Eitjes rapen heb ik wel ooit gedaan, maar ben daar enkele jaren geleden mee gestopt omdat ik de natuur zo veel mogelijk haar gang wil laten de gaan en de vogels het werk maar moeten doen. Immers ik moet overdag nog steeds gaan werken, en zij hoeven alleen maar een luxe leventje te genieten en zich voort te planten. Zo ook vind ik het gebruik van voorzetkooien of babykooitjes te omslachtig en blijven de jonge vogels gewoon bij de ouders zitten tot ze zelfstandig zijn. Op het pikken van jongen selecteer ik heel streng, en oudervogels die dat doen zijn bij mij zeer snel bedankt. Vaak is de man de oorzaak, omdat hij de pop van het nest wil hebben of haar aandacht geheel voor zichzelf opeist. Dergelijke mannen verraden zich vaak doordat zij al in vroeg stadium ook al aan het nest trekken en dit trachten te slopen.





Kanarievolière in volle licht.



Schemerlicht

Het is dan ook raadzaam deze mannen gewoon van de pop af te halen en de pop de jongen alleen groot te laten brengen. De man wordt terug geplaatst wanneer de pop opnieuw bevrucht moet worden. In de wisselbroederij, waarbij de man alleen de functie heeft van het bevruchten van de pop zien we het verschijnsel van verenplukken vaak voorkomen. Op zich is dat verklaarbaar, want zo'n man heeft maar één functie en dat is... precies u raadt het.

Dat dergelijke mannen niet te porren zijn om voor de jongen te zorgen of het bed mee op te dekken... och weet u, ik schreef al eens eerder, dieren zijn precies als mensen.....

Maar ergens zit er volgens mij toch een verschil hetgeen mij al jaren bezig houdt.

Die bevruchting is iets moois en dat de natuur daarbij niet te volgen is, is misschien nog wel mooier. Nog niet zo erg lang geleden stonden er artikelen in dit maandblad over de cyclus van een vogel waarbij het moment van vruchtbaarheid berekend zou kunnen worden aan de hand van de geboortedatum van de vogel. Keiharde garanties werden niet afgegeven maar velen hechten er toch grote waarde aan welke naar menselijke maatstaven gemeten ook begrijpelijk is. Echter

als ik twintig koppels op dezelfde datum bij elkaar zet, en zeventien koppels hebben drie weken later jongen waar is dan het verhaal van de cyclus? Want niemand maakt mij wijs dat 17 koppels elk met een geboortedatum die aardig van elkaar afligt op exact hetzelfde tijdstip op het vruchtbare moment van hun cyclus waren. Tijdens mijn kweek met dertig koppels ging dit evenzo en waren er steeds maar enkele nestjes onbevrucht.

Ik houd er meer een theorie op na dat wanneer twee vogels bij elkaar komen ergens in die vogelhersens een knopje om gaat, paringsdrang ontstaat en vervolgens een bevruchting plaats gaat/kan vinden. E.e.a echter wel nadat voldoende licht-uren en warmte aanwezig is. Het is een gedachtenkronkel van mij maar ik geloof er wel in. Laat velen onder ons die zeker meer verstand hebben van het liefdesleven van een vogel daar eens over nadenken. Wellicht ook een mooie vraagstelling voor biologen of dierenskundigen. Ik houd mij aanbevelen voor een antwoord.

Tot volgende maand. Henk van Hout  
e-mail: info@vanhoutelektro.nl



## VOGELBOEKHANDEL J & J

Tel. 0341-260382, website: [www.nbv.nl/jenj](http://www.nbv.nl/jenj)

Email: [vogelboekhandeljenj@planet.nl](mailto:vogelboekhandeljenj@planet.nl)



Te bestellen door overmaking van het bedrag op Postbankrekening 6791634 of Rabobankrekening 347580904 t.n.v. Vogelboekhandel J & J, te Nunspeet. o.v.v. het bestelnummer. (prijzen zijn incl. porto binnen Nederland)



Kleurkanaries kweken en tentoonstellen  
B101 € 35,50



Agaporniden  
C119 € 45,00



Kweken met prachtvinken A103 € 31,00



Neophema- en Psephotusparkieten C153 € 25,00



# VERRIJKING VOOR PAPEGAAI- ACHTIGEN IN AVICULTUUR

Bij papegaaiachtigen (psittacidae) in de avicultuur vinden we, in verhouding tot andere dier- en vogelsoorten in gevangenschap, opmerkelijk veel problemen met betrekking tot afwijkend gedrag. Het plukken van veren, zelfmutilatie, stereotype gedrag, schreeuwen, bijten en agressie zijn helaas geen uitzonderingen, sterker nog, dit soort zaken komen zelfs veelvuldig voor. Er zijn en worden verschillende onderzoeken gedaan naar de oorzaken van dit soort afwijkende gedragingen. Het heeft er alle schijn van dat er een veelheid aan externe omstandigheden (niet zelden een combinatie van meerdere omstandigheden) als mogelijke oorzaak voor afwijkend gedrag kunnen worden aangemerkt. Een aantal van die omstandigheden kunnen tamelijk gemakkelijk worden voorkomen en vooral in deze context geldt dat voorkomen dan ook veel beter is dan genezen.

## Afwijkend gedrag

Wat is nu afwijkend en wat normaal gedrag? Onder normaal gedrag verstaan we alle gedragsvormen van een soort, zoals deze onder natuurlijke omstandigheden worden vertoond en in principe is elk ander gedrag dan normaal gedrag dus afwijkend gedrag. De normale natuurlijke omstandigheden en de omstandigheden in gevangenschap zijn niet of nauwelijks met elkaar te vergelijken. Daarom krijgen we in de avicultuur al gauw met afwijkend gedrag te maken. Waar het uiteindelijk om gaat, is dat we onderscheid maken tussen gewenst en ongewenst (afwijkend) gedrag. Bij dit onderscheid speelt in de eerste plaats het welzijn van het betreffende dier een belangrijke rol.

Wanneer uw papegaai, zodra hij u ziet, spontaan en vrolijk op u afkomt, lijkt mij dit niet ongewenst, maar objectief bekeken is het wel afwijkend gedrag! In de natuur zou deze vogel vluchten of minimaal op veilige afstand blijven. Een papegaai die zichzelf plukt en stereotype gedrag vertoont door bijvoorbeeld urenlang exact hetzelfde rondje langs de spijlen van zijn verblijf te klimmen, lijkt mij duidelijk ongewenst. Zo ook de stoffige en gedrukt in elkaar zittende papegaai, die als deel van de inboedel al twintig jaar triest voor zich uitstaart op dezelfde plek, op dezelfde zitstok zit en uit dezelfde voerbak dezelfde pellets zit te eten. Hij is nog slechts een vage schimp van zijn levendige soortgenoten in het wild. Dit is voor een dier met een behoorlijk intelligentieniveau, zoals dat bij papegaaien het geval is, een bijzonder ongewenste situatie!

Om te bepalen in hoeverre een vogel afwijkend gedrag vertoont, zullen we eerst moeten kijken naar het normale gedrag.

Papegaaiachtigen zijn vrijwel zonder uitzondering zeer sociale dieren. In het normale gedragspakket zitten om die reden vele communicatieve aspecten. Papegaaiachtigen zijn in de eerste plaats zeer vocaal, maar ook visueel ingesteld. Dit komt duidelijk tot uiting zowel bij het observeren van wilde papegaaien, als bij wetenschappelijke onderzoeken. Op bepaalde tijden zijn papegaaien onderling zeer luidruchtig, vooral bij het zich verzamelen voor de overnachting, de verdediging van de eigen slaapplaats, of het bepalen van rangorde en tijdens het verlaten van de slaapplaatsen. Onderzoek heeft het vermoeden bevestigd dat jonge papegaaien in de periode na het uitvliegen tot zelfstandigheid in toenemende mate geluiden van hun vader gaan overnemen. (Massin, Bottoni et al.) Tijdens het foerageren is een fraaie onderlinge wisselwerking in gedrag waarneembaar, er wordt namelijk door een of enkele individuen continu scherp op de omgeving gelet. Pas als een ander individu de 'wacht' overneemt, gaat het eerste eten. Wanneer één individu een alarmroep slaakt, wordt het vluchtgedrag van alle individuen in de groep onmiddellijk geactiveerd. De foeragerende vogels laten, als waren zij één enkel individu, hun voedsel

bewegingen, houdingen en geluiden de revue passeren. Ter verdediging van een partner, jongen of een nestplaats kan soms zeer agressief gedrag jegens concurrenten of belagers worden getoond. Daarbij komt behalve veel imponeergedrag en een reeks dreighoudingen ook een ferm gebruik van de snavel als wapen voor. Opgemerkt moet worden dat het soms moeilijk is te bepalen waar de grens tussen spel of gevecht ligt. In een spelsituatie kan het er ogenschijnlijk vervaarlijk fel en luidruchtig aan toegegaan, terwijl in de spelsituatie toch beslist niet wordt doorgebeten.

Gebleken is dat er een verband bestaat tussen de relatief lange opgroei periode en het aanleren van veel natuurlijke gedragingen. Om tot een zo gunstig mogelijke overlevingskans te komen krijgen de jonge vogels in die periode veel belangrijke zaken aangeleerd. Dit gebeurt in eerste instantie door de oudervogels en soms ook nog door andere soortgenoten, wanneer de jongen zich net zelfstandig in groepen gaan verzamelen. Daaruit valt te concluderen dat niet elk gedrag door instinct wordt gestuurd, maar dus moet worden aangeleerd. In combinatie met de relatief hoge intelligentie zorgt dit juist ervoor dat pape-



vallen, hetgeen vervolgens als een enkele plof de bodem raakt. Bij het volgende signaal vluchten alle vogels voor het naderende gevaar. (Brightsmith) Een groot deel van de dag wordt besteed aan het verzorgen van elkaars veren en af en toe is het schitterende synchronisatiegedrag te zien.

Synchronisatiegedrag maakt deel uit van zowel het sociale bindingsproces als ook van het baltsgedrag, waarbij enkele soorten zeer complexe gedragingen en rituelen erop nahouden. Behalve het tonen van kleuren in de bevedering en/of het opzetten van bevedering zullen ook allerlei merkwaardige

gaaien zo geliefd zijn bij de mens, want het stelt de mens in staat de vogels tot op zekere hoogte naar believen te sturen. Nadeel is dat wanneer ergens in het leerproces iets niet goed of niet volledig goed gaat, er vervelende problemen kunnen ontstaan. Een recent onderzoek naar het gedrag van papegaaien als huisdier wijst uit dat met de hand opgefokte papegaaien significant vaker stereotype gedrag vertonen dan door de eigen ouders grootgebrachte en soorteigen sociaal opgevoede papegaaien! Het is dus zeer belangrijk ook rekening te houden met die socialisatie, wanneer wij een papegaai met de hand

grootbrengen. Bij jonge vogels gaat het leerproces evenals bij de mens gemakkelijker dan op latere leeftijd, wat echter niet wil zeggen dat een eventuele resocialisatie van een wat oudere papegaai niet mogelijk is.

### Verveling en tijdverdrijf

We weten dat papegaaien van nature een zeer sociaal en bedrijvig leven leiden. Onder natuurlijke omstandigheden zijn zij een groot deel van de dag druk met allerlei dagelijkse bezigheden zoals het vinden van voedsel, het foerageren zelf, het verzorgen van hun of elkaars verenpak, het onderhouden van sociale contacten, spelen, vechten om een plaats in de rangorde, het alert zijn op en vluchten voor predatoren etc. Het overgrote deel van dergelijke zaken komt in gevangenschap niet aan de orde, waardoor verveling al gauw toeslaat. Wanneer een papegaai dus ook nog eens solitair gehouden wordt en met regelmaat enkele uren alleen wordt gelaten, is de kans zeer aanwezig dat deze vogel afwijkend (stereotype) gedrag gaat vertonen. Bij een onderzoek naar het verschil tussen solitair en paarsgewijs gehouden *Amazona amazonica* (n=21) werd vastgesteld dat 57% van de solitair gehouden vogels binnen 12 maanden stereotype gedrag ging vertonen, terwijl bij de paarsgewijs gehouden vogels helemaal geen stereotype gedrag werd waargenomen. (Meehan, Garner & Mench) Verveling is de meest voorkomende aanleiding tot het ontwikkelen van afwijkend gedrag. Daartoe werd het verschil onderzocht tussen vogels die konden beschikken over verrijking in hun kooi en vogels in een kooi zonder verrijking. Vogels zonder verrijking vertonen vele malen eerder afwijkend gedrag. Het blijkt dus dat verrijking een positieve uitwerking heeft op het voorkomen van afwijkend gedrag.

### Verrijking

Onder verrijking verstaan we allerlei aanpassingen en toevoegingen om het welzijnsniveau in het dagelijkse leven van papegaaiachtigen in avicultuur te vergroten. Daarbij is van belang dat we niet vergeten dat een aantal soorten papegaaien een intelligentieniveau van een menskleuter hebben! Er bestaan verschillende vormen van verrijking. Klassieke vormen van verrijking zijn een schommel, een klimtouw en allerlei in de handel verkrijgbare papegaaienspeelgoed. Verder is een zo ruim mogelijke huisvesting met gelegenheid tot vliegen, klimmen en klauteren op elk moment dat het de vogels uitkomt, een vorm van verrijking ten opzichte van de vaak veel te kleine en saai kooi en het uurtje losvliegen als het de eigenaar toevallig een keer uitkomt.

### Sociale verrijking

Zelf ben ik van mening dat geen enkele papegaaihouder of verzorger zich echt

voldoende intensief met een papegaai kan bezighouden! Dit heeft te maken met het feit dat niemand vierentwintig uur per dag interactie heeft met zijn vogel, terwijl een papegaai van nature vrijwel onafgebroken interactie heeft met soortgenoten. De bijna constante interactie tussen papegaaien vindt plaats zowel bij een broedpaar als binnen een groep en wordt slechts onderbroken door de slaaperiode.

Wanneer we het gedrag van een solitair gehouden papegaai eenvoudig vergelijken met het dagelijkse gedrag van twee samen gehouden papegaaien kan men al snel waarnemen dat een solitair gehouden papegaai slechts een zeer beperkt deel van zijn gedragspakket vertoont! Anders gesteld, papegaaien vertonen in gezelschap van een of meer soortgenoten aanzienlijk meer natuurlijke gedragingen en dat komt het welzijn van dit soort vogels uiteraard alleen maar ten goede. Daarom is mijns inziens de beste en meest effectieve manier van verrijking voor papegaaien het bieden van de gelegenheid tot interacties met een soortgenoot. Ideaal is een of enkele liefst soortgenoot(en) in hetzelfde verblijf, zodat vrijwel alle vormen van interactie mogelijk zijn. Een andere optie is de constante aanwezigheid van een andere papegaaiachtige in dezelfde ruimte. Er zijn natuurlijk nog wel wat andere opties, maar belangrijk is dat de papegaai in geen geval langere periodes alleen zit.

Wanneer een papegaai volwassen en geslachtsrijp is geworden, gaan de hormonen hun niet mis te verstaan uitwerking op het gedrag vertonen. Dit gebeurt bij de ene vogel heftiger dan bij de ander, maar het komt met regelmaat voor dat een papegaai (tijdelijk) onhandelbaar wordt.

De vogel is dan niet plotseling vals geworden en hoeft ook niet meteen verkocht te worden, want dit gedrag is van tijdelijke aard! De solitair gehouden papegaai zal echter zonder soortgenoot en nestgelegenheid niet aan zijn natuurlijke behoefte voor deelname aan het voortplantingsproces kunnen voldoen. Op de langere termijn kan een papegaai daardoor dusdanig seksueel gefrustreerd raken dat, wanneer de juiste maatregelen uitblijven, dit ook kan leiden tot ernstig afwijkend en ongewenst gedrag.

### Voedselverrijking

Een andere vorm van verrijking is mogelijk met voeding. Met uitzondering van enkele voedselspecialisten eten papegaaien van nature nogal gevarieerd en daarmee horen wij in de avicultuur met de voedselverstrekking dan ook rekening te houden. De manier waarop wij het voedsel verstrekken, kan anders dan gewoonweg het bijvullen van de bakken. Een tamelijk gemakkelijk te realiseren voorbeeld is de mogelijkheid om groente of fruit op het dakgas van de verblijven te



gooien, zodat de vogels wat meer moeite moeten doen om hun voedsel te verkrijgen. Een andere optie is het creëren van een voerplek die uitsluitend vliegend is te bereiken. Het is ook mogelijk hier en daar wat lekkers (noten) te verstoppelen in een vork van een tak of in een boomstam. Het maakt allemaal niet zoveel uit hoe, als de vogels maar enige moeite moeten doen voor hun voedsel en vooral een langere tijdspanne nodig hebben om te eten.

Het komt nog steeds voor dat papegaaien een metalen zitgelegenheid en een metalen nestblok krijgen, omdat ze gewone houten stokken en blokken steeds stuk maken, terwijl knagen een natuurlijk behoefte van bijna alle papegaaiachtigen is! Het regelmatig verstrekken van verse takken is dus een goede vorm van verrijking. Behalve dat aan de natuurlijke knaagbehoefte wordt voldaan, wordt ook het gebruik van de poten positief gestimuleerd, evenwichts-oefeningen komen aan bod. Het is fantastisch speelgoed waarmee ze een flinke tijd bezig kunnen zijn en

De

osel





ze halen ook nog voedingsstoffen uit de bast. In het verlengde hiervan adviseer ik vaak natuurlijke zitstokken te gebruiken en deze niet altijd keurig (waterpas) horizontaal, maar ook schuin en verticaal te plaatsen. Dit bevordert een natuurlijke houding en de kracht in de poten. Bovendien slijten de nagels zo veel beter.

#### Omgevingsverrijking

Een andere vorm van verrijking is het aanpassen van de leefomgeving van de vogels. Dit wordt ook wel omgevingsverrijking genoemd. Het zal niemand echt verbazen dat onze vogels liever groene planten zien dan strakke witte wanden. Het met wat groen aankleden van de directe leefomgeving is beslist een verrijking voor de vogels. Bovendien doet een dergelijke decoratie het in de regel bij mensen ook erg goed. Mijn ervaring met enkele nieuwkomers binnen mijn collectie is dat zij zich aanzienlijk sneller aanpassen aan de nieuwe omgeving en in de beginperiode duidelijk minder angst verto-

nen. Omgevingsverrijking is ook het plaatsen van meerdere papegaaiachtigen in elkaars omgeving. Het is daarbij niet altijd van belang dat zij in hetzelfde verblijf zitten, maar de aanwezigheid van meerdere vogels in een ruimte kan een positieve vorm van afleiding door onderlinge interacties veroorzaken. Uiteraard dient men wel te voorkomen dat een constante ruzieachtige sfeer tussen rivaliserende vogels ontstaat. In voorkomend geval is het aan te bevelen beide partijen wat verder van elkaar te huisvesten. Een tamelijk onbekende vorm van verrijking is het afspelen van geluiden. Veel papegaaien luisteren bijvoorbeeld graag naar een radio. Een stap verder is het afspelen van een CD met omgevingsgeluiden. Zangvogels, andere papegaaien, kabbelende beekjes, watervalletje etc. De overtreffende trap is het afspelen van een DVD ten behoeve van papegaaien, zodat zij kunnen genieten van beeld en geluid.

Voor de solitair gehouden huiskamervogel is een speciale DVD ontwikkeld met daarop beelden van andere (wilde) papegaaien. Dit lijkt in eerste instantie wat overdreven mischien, maar het blijkt een prima tijdverdrijf en daarmee een goede verrijking. Dat gebruik van beeldmateriaal een niet te onderschatten invloed heeft, blijkt ook uit het feit dat men ooit een reeds jaren onproductief broedkoppel papegaaien via een monitor herhaaldelijk beelden heeft getoond van een wel succesvol broedproces bij een ander koppel. Het betreffende koppel heeft na enige tijd keurig zelf jongen gekregen en opgevoed. Ten slotte wil ik hier nog graag opmerken dat papegaaien over het algemeen dol zijn op bedrijvigheid en daar dan ook graag uitzicht op hebben. Voor de broedperiode is dit

natuurlijk wel iets om even in de gaten te houden hoe de vogels dan reageren. Hoewel ik de algemene stelling dat de vogels dan in absolute rust dienen te verkeren, wel durf tegen te spreken, zal dit gegeven van geval tot geval beoordeeld moeten worden.

#### Noot

Het verdient aanbeveling voorzichtig te zijn met het geven van al te veel aandacht aan een meestal nieuw aangekochte papegaai. Deze zogenaamde 'over-nurturing' kan wel vrij gemakkelijk aanleiding geven tot ongewenst afwijkend gedrag en in enkele gevallen zelfs tot echt probleemgedrag zoals langdurig excessief schreeuwen, plukken of bijten! In de praktijk blijkt namelijk dat onze aandacht voor een nieuwe vogel na enige tijd vrijwel altijd iets gaat verslappen. Een papegaai heeft daar een zeer scherp gevoel voor en gaat vervolgens die gemiste aandacht gegarandeerd opeisen. Wanneer er al papegaaien aanwezig zijn liggen de te verwachten problemen echter nog veel gevoeliger. Zeker in geval van de komst van een nieuwe vogel kunnen ernstige problemen ontstaan door jaloezie. Vooral de grote papegaaien zijn hier zeer gevoelig voor. Dit punt wordt mijns inziens wel eens onderschat, maar jaloezie is wel degelijk een potentiële oorzaak van ongewenst gedrag bij de al aanwezige papegaai(en). Het is daarom aan te bevelen de aandacht voor alle aanwezige papegaaien zoveel mogelijk evenredig te verdelen en vooral te zorgen dat er in de dagelijkse routine niet te veel verandert door de komst van de nieuwe aanwinst.

Tekst Hans Wagenaar

Foto's: Jan de Nijs en Piet Onderdelinden

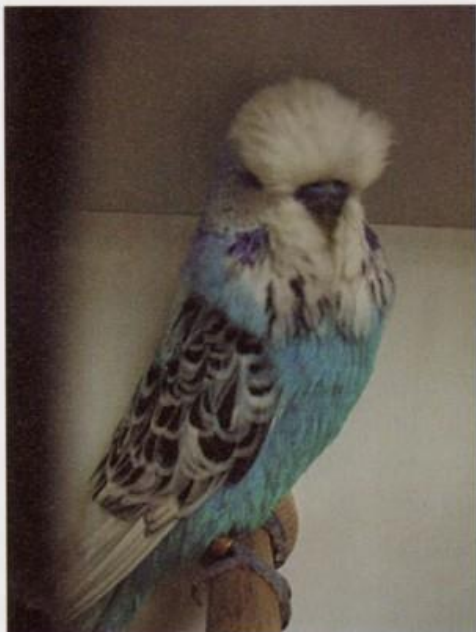
#### Bronvermelding:

- A Guide to the Parrots of the world, Juniper & Parr
- Parrots of the World, Forshaw
- Lexicon of Parrots, Arndt
- Papageien, F. Robiller
- Bird behaviour, R.Burton
- The optimal environment, P.Clark
- Papageienkunde, Lantermann
- Isosexual pair housing improves the welfare of young Amazon parrots Meehan CL, Garner JP, Mench JA 2003 Animal Behavior Graduate Group/Department of Animal Science, University of California.
- Environmental enrichment and development of cage stereotypy in Orange-winged Amazon parrots (Amazona amazonica). Meehan CL, Garner JP, Mench JA. 2004 Animal Behavior Graduate Group/Department of Animal Science, University of California.
- Evidence of tutoring in the development of sub song in newly-fledged Meyer's Parrots Poicephalus meyeri. Masin S, Massa R, Bottoni L. Department of Environmental Sciences, University of Milano-Bicocca, Milano, 20126, Italy.
- Onderzoek naar het gedrag van papegaaien als huisdier gehouden v/d Laan & v/d Stoel LSG Ethologie Wageningen Universiteit.
- Various articles by Dr. D. Brightsmith Dept. of Biology Duke University NC USA
- Interpretation of body and feather language J.J. Murphy

# Parkieten AZshow Kassel

## De violet recessief bonte

Een vogel die mooi op stok staat met een goede lichaamslengte. Er is nog wel verbetering in de bovenbouw nodig, maar het (goede) begin is er. Kijk maar naar de al behoorlijke kopbreedte en niet te vergeten kophoogte. Er is dus een goed front aangebracht. Ook zien we een goede overgang kop-nek-lichaam. Op de bovenkop in het masker zit jammer genoeg nog wat ongewenste tekening. Op de vleugels zit ook wat teveel tekening en het is niet mooi verspreid. De lichaamskleur is opvallend strak afgescheiden. Het masker van de recessief bonte mag van nul tot zes keelstippen hebben. Dus hoeven we hierbij alleen maar de maskerdiepte en breedte in de gaten te houden.



## De Texas clearbody kobaltblauwe pop

Hier zien we een enorm forse pop met een goede rechte houding en lengte boven de stok. Op dit forse lichaam zit een goede brede kop, die van voorhoofd naar achterhoofd gemeten meer lengte zou moeten hebben. De kopdracht zou ook wat meer voorover moeten staan. De pop heeft een goede maskerdiepte, maar komt wat leeggeplukt over. De broekbevedering is aan de lange kant. Toch is dit de beste Texas clearbody die ik ooit gezien heb. Werkelijk een topvogel met wat foutjes of puntjes om te verbeteren.

Tekst en foto's: Jan Bouwmeester



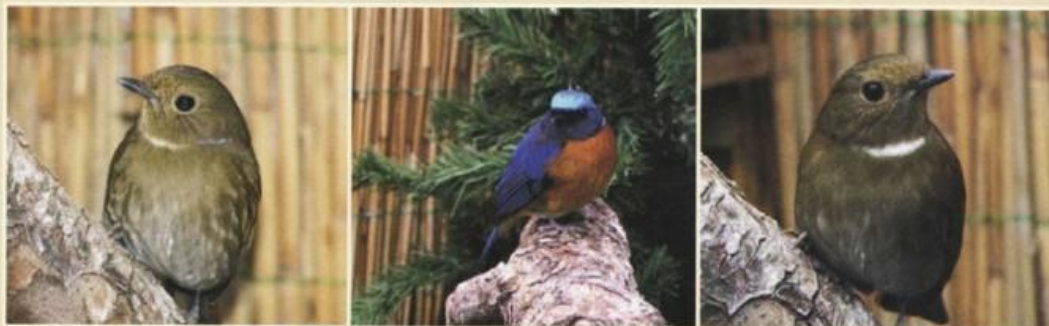
## De halfsider spangle hemelsblauw en een spangle masker.

De andere kant laat normale vleugeltekening zien, wat op de andere foto zichtbaar is.





# Bijzondere kweek met de Niltava sundara (oranjebuikvliegenvanger)



## Inleiding

Het verspreidingsgebied beslaat een groot gedeelte van de Himalaya tot diep in West-China en grote delen van Birma. Hij is daar een vrij algemene vogel.

In zijn verspreidingsgebied kan men de niltava's broedend vinden tot op een hoogte van ongeveer 2400m. Het zijn bewoners van lage onderbegroeiing waarin hij steeds op zoek is naar dierlijk voedsel.

Het nest dat ze bouwen, is meestal goed verscholen in een holte van een boom of tussen de rotsen. Het gebruikte nestmateriaal bestaat uit fijne plantendelen en veel mos. Een nest bevat gemiddeld zo'n 5 eieren. De eieren zijn vaal wit met lichte rood/bruine vlekjes op de stompe kant. (zie foto)

Zowel de man als de pop brengt de jongen groot. De man is met zijn schitterende blauwe rug en bovengedeelte van zijn kop en zijn zeer beweeglijke staart toch wel een plaatje om te zien. De slagpennen worden naar het uiteinde steeds donkerder en het iriserende blauw gaat over in zwart.

Zijn zwarte grote ronde kraalogen steken nauwelijks af bij zijn zwartblauwe keel en wangtekening. De scherpe afscheiding op de borst tot aan de aarsstreek is oranje/roodbruin.

De pop is bijna geheel bruin, heeft een zwart oog, een witte keelvlek en aan beide kanten een blauw nekstreepje. Bij mijn kweekpop waren er twee zeer grote blauwe velden te zien in de nek die doorliepen tot in de hals. De buik van de pop is wel veel lichter bruin dan het rugdek. Bij de aarsstreek is zij wit. Beide vogels zijn ongeveer zo'n 17 cm groot.

## De kweek

Tot aan de kweek hebben de man en de pop gescheiden gezeten van elkaar. Op 1 maart heb ik in de volière, die het domein was van de man, verschillende nestkasten opgehan-

gen van het type halfopen en kapelkastjes met daarin een kokosvezelnestje van ongeveer 14cm doorsnee. Op 2 april heb ik de pop direct gekoppeld aan de man. Dit koppelen gebeurde in de ochtend. 's Ochtends en 's middags geen achtervolgingen of gevechten gezien. Dit veranderde echter in de late schemering, want toen werd er gevochten op leven en dood. Ik kan u verzekeren dat een bruine vogel uitvangen in het halfdonker geen gemakkelijke taak is. Het lukte gelukkig vrij snel en ik heb haar hierna in een klein kooitje bij de man in de volière geplaatst. Op 11 april begon de man eindelijk uit volle borst te zingen, want hiervoor was het maar een verlegen riedeltje. Op 12 april zag ik de man constant om de kooi waarin de pop zat, heen en weer hippen en zingen. Dit was voor mij het teken om het weer te proberen. Zo zie je dat observeren en enige kennis van zaken een vereiste is om te proberen met dit soort vogels te broeden. Je moet wat geluk hebben, maar je kunt dit voor een groot gedeelte afdwingen. De koppeling lukte en alles was koek en ei onder elkaar. Op 7 mei vond ik het eerste ei op de grond, maar nog geen tekenen van nestbouw te zien. Op 9 mei zag ik de pop met mos vliegen en hiermee was ze zeker niet zuinig, want het kapelkastje werd bijna tot de nok toe gevuld. Op 11 mei was het nest klaar en werd het eerste ei gelegd of was dit het tweede ei? Op 15 mei zat de pop vast op het nest. 2 juni zag ik tot mijn grote schrik dat het gehele nest op de grond lag en de 5 eieren die gelegd waren, kapot waren. Deze waren echter niet bevrucht. Ik weet dat een pop het nest kan verlaten of de eieren eruit gooit als zij aanvoelt dat er geen leven in de eieren zit. Waarom gaat zij dan zo rigoureuus te werk om het gehele bouwsel af te breken? De pop is overigens een bijna 1 jaar oude vogel op het moment

van de start van het broedseizoen. De vogel heb ik verkregen bij een kweker die gek genoeg niet zo serieus met de niltavakweek bezig is, want de jongen worden daar ook niet geringd. De man is een oude vogel die uit import verkregen is. Op 4 juni is de pop weer net als in de eerste ronde alleen aan het nieuwe nest bezig in hetzelfde kapelkastje. Op 6 juni is zij klaar en ligt er al het eerste ei van ronde twee. In totaal werden er 6 eitjes gelegd. Op 25 juni zag ik het eerste jong rond 15.00 uur. Op 26 juni waren er 4 jongen uit en bleken de overige 2 eieren onbevruucht.

De man veranderde van een dominante en vervelende vogel tot een voorbeeldige vader die af en aan vloog met voedsel voor de jongen. Soms zelfs zo erg dat de pop niet eens de kans kreeg om de jongen zelf te voeren. Op 29 juni 's avonds de 4 jongen geringd met een 2,9mm ring die was voorzien van een ventielslangetje. Op 9 juli trof ik een leeg nest aan en dus waren de jongen uitgevlogen. De jongen waren niet te zien, maar als ik eventjes stil bij de volière zat, begon de man weer te voeren en hoorde je bedelgeluiden. De pop had op 11 juli alweer het eerste ei van ronde drie. Weer werden er in totaal 6 eieren gelegd, die achteraf allemaal onbevruucht bleken te zijn. Had de man het te druk met de jongen of was er iets anders aan de hand? Op een leeftijd van 34 dagen achtte ik de jongen wel zelfstandig. Toen ik de jongen uitving, wat ik altijd een rotklus vind, kwam de man ook in mijn net terecht en ik besloot de kweek maar meteen te beëindigen, want jongen waren er tenslotte al en als je als doel hebt gesteld zoveel mogelijk verschillende soorten vogels te kweken, is het aantal jongen dat je kunt kweken, niet zo belangrijk. De pop met name dacht er toch iets anders over, want toen ik de oude vogels enige tijd later aan een vriend over-



deed, vond ik bij de pop nog 1 jong dat ongeringd was. Zelf heb ik nooit iets gemerkt van dit laatste nest dat resulteerde in 1 ongeringd jong.

De jongen zijn bij het uitvliegen bruin met vae stippen of vlekken. Er is meteen al bij het doorkomen van de veren een verschil te zien, want de jonge mannen zijn wat donkerder bruin dan de poppen. En er is ook verschil in egaliteit qua stippen of vlekken te zien, met name op de borst.

#### Het voedsel

Het voedsel waarmee de jongen werden grootgebracht bestond uit pinky's, buffalowormen, wasmotten en weideplankton. Alles werd ook nu weer bepoederd met spirulina en Aves' strooipoeder. Buiten het broedselzoen werd deze voedselwijze nog aangevuld met meelwormen, universeel- en eivoer. Reden hiervoor is dat dit voedsel totaal genegeerd werd in de broedperiode en dus ook niet aangeboden hoefde te worden. Al met al weer een geslaagd kweekresultaat met goed geringde en natuurbroed niltavajongen.

Tekst: Arie Bakker, Dordrecht

Foto's: Jan de Nijs en Piet Onderdelinden





## postuurkanarie



Foto: Piet Driehuis/De Nieuw

De Fife fancy behoort bij de postuurkanaries tot de groep van de vormrassen, waarbij hij dan ook mede in de groep kleine- of minirassen thuishoort. De Fife fancy is een vormras, wat inhoudt dat de vorm het belangrijkste punt is bij dit ras. Natuurlijk hebben we ook bij deze vogels te maken met de bevederingskwaliteit en zeker ook het punt grootte. De standaard vermeldt dat de grootte van de vogel maximaal 11cm moet zijn.

De Fife fancy moet een goed gevuld lichaam hebben, dat wil zeggen een goed gevulde borst, de schouders ook goed vol en ook een goede volle rug. Als we het lichaam bekijken vanaf de bovenzijde, dus op de rug, dan moet dit vanaf de plaats waar de hals begint, over de schouders gezien, vol en rond zijn. Ook vanaf opzij gezien moet de volle borst een mooie vloeiende ronding vertonen, evenals de rug vol en rond moet zijn. Ondanks het volle en ronde van het bovenlichaam, moet toch de vorm van het eimodel aanwezig zijn. De staart moet samen met het lichaam de goede vormgeving bepalen en wel zo dat deze kort moet zijn, smal, compact gesloten en zeker niet vorkvormig. Bij de inplant mooi vol en smal, aanzet van een pijpvormig model. Dus de pijpsteel, die smal begint en overgaat van vol en rond naar de kop van de pijp. De nek moet duidelijk zichtbaar zijn, maar ook zeker niet te vol, want een goed gevormde nek moet ervoor zorgen dat er een goede overgang is van lichaam naar kop, zodat de kop vrij los gezien kan worden van het lichaam. De kop moet van alle kanten bekeken rond zijn en in verhouding met het lichaam. Het rond zijn houdt in dat de schedel ook vrij breed moet zijn, goed oplopend boven de snavel en in de hals goed afgerond. Boven op de kop gezien moeten ook de wangen goed vol zijn, zodat het geheel hierdoor een mooie ronde kop zal tonen. De verhouding kop en lichaam zal ervoor zorgen dat er een goede balans is, wat met een te kleine of te grote kop niet het geval is.

De snavel moet klein en conisch zijn, een te zware snavel zal de balans verstoren. Het oog moet goed centraal staan en mooi rond afgetekend zijn. De vleugels moeten goed tegen het lichaam worden gedragen en bij de staartplant moeten de vleugeltoppen goed gesloten bij elkaar komen. Gekruiste vleugeltoppen zullen de vorm in grote mate benadelen. Zorg ook dat de vleugelpennen niet te lang worden en dat we verder een goede volle gesloten bevedering hebben en zeker een gesloten borstbevedering. Gespleten borstbevedering komt dikwijls voor en we zien dan bij het oplazen van de borstbevedering, dat deze dun is. Dus opletten bij het samenstellen van de fokstellen. De pootjes moeten ook weer in verhouding zijn met het lichaam, dus middelmatig van lengte en het bovenbeen iets zichtbaar. De vogel moet onder een hoek van 60 graden staan, dus geen liggende houding aannemen.

De vogels mogen alle kleuren, evenals de lipochroomkleuren geel en wit, behalve rood hebben. Bontvorming is toegestaan. De lipochroomkleur moet egaal verdeeld zijn.

Tijdens de broedperiode zijn er meestal weinig problemen met deze vogels. Indien in goede conditie zijn ze nogal beweeglijk in de broedkooi en daardoor in de meeste gevallen regelmatig met de jongen bezig en zeker met het voeren van de jongen. Een tip voor de fokkers van dit ras: paar indien mogelijk vogels met de goede vormlijnen, want dit is heel belangrijk. Men hoort nogal eens zeggen: van de ene is de rug wat te vlak, maar de andere is al vrij goed, dus er zullen ook wel nakomelingen met een goede rug bij zijn. Degenen die deze opmerkingen maken, zullen toch dikwijls bedrogen uitkomen. Zoek steeds zoveel mogelijk naar het ideale type. Ook de grootte is heel belangrijk, want te groot x te groot geeft in de meeste gevallen ook jongen die het formaat van 11cm ruimschoots te boven gaan. Zorg steeds dat je het ideale type in gedachten houdt, want alleen dan kan men vogels fokken en op de TT brengen die dat beeld benaderen en de goede eigenschappen bij zich hebben. Elke fout hierin gebracht zal het ideaalbeeld verstoren, want fouten betekenen dat er in de genetische samenstelling afwijkingen zullen ontstaan, die dan weer op de nakomelingen overgebracht zullen worden. Velen hebben nog steeds de mening dat fouten die we erin brengen, er zo weer uitgefokt kunnen worden, maar niets is minder waar. Als we voldoende hierbij stilstaan, dan zouden misschien veel minder van de ongewenste kenmerken in de rassen die wij kennen en hebben, worden overgebracht. Voor elk kenmerk is de ontwikkeling afhankelijk van wat wel of niet aanwezig is in de erfelijke samenstelling.

Door Ger Essenberg

## Carduelis chloris

## groenling pastel-agaat



Reeds in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw werd er melding gemaakt van de eerste kleurmutanten van de groenling.

De fok met de groenling (agaat) pastel. Om deze kleurmutatie vast te leggen werd met deze mutant maar ook met de mogelijk erfelijk belaste groenlingmannen uit de naaste familie van deze

(agaat) pastel groenlingpop gefokt.

De agaat (pastel) groenlingpop werd gepaard aan een isabelman. De jonge mannen uit dit koppel waren allemaal agaat, de jonge poppen isabel. Het tweede jaar werden de splitmannen ingezet en er werden

agaatpastelpoppen gefokt en splitmannen.

Het derde jaar, in 1997, breidde het aantal pastellen zich verder uit en worden de eerste agaat- pastelmannen gefokt. In dit jaar wordt de eerste wildkleur (groen) pastelpop gefokt.

In 1998 breidde de pastelfamilie zich verder uit door een eerste fokresultaat met een isabel- pastelpop.

## De pastel-agaat.

De agaatfactor wordt ook wel de eerste reductiefactor genoemd. Samen met de tweede reductiefactor worden de pigmentkleuren nog verder gereduceerd. Hierdoor krijgen we poppen te zien met een lichtgrijs uiterlijk. De pigmentbestreping is sterk gereduceerd. Ook bij de mannen zien we een verdere reductie van het pigment over het gehele lichaam. Dit geeft de pastel-agaatman een helder (citroen)groen uiterlijk.



## Baddertijd



Angelique Silva

Als je besluit om voor een paar maanden naar Afrika te gaan gaat er van alles door je hoofd. Vooral in de zin van wat je allemaal mee wilt nemen. Gambia is misschien wel een toeristische bestemming. Het is tevens een 3<sup>de</sup> wereld land.

Een van de dingen die ik uit Nederland meeneem is een fonteinpompje voor een vogelbadje. Het is niet zo maar een pompje. Nee, hij is maar 5 centimeter groot en werkt op zonne-energie.

Eenmaal in Gambia maakt onze vriend Peter een schitterend watervalletje met twee bassins van een oude boomstronk. Nu de regen al drie weken niet meer valt, begint het behoorlijk druk te worden bij het badje.

Alle poeltjes zijn uitgedroogd en het water van de rivier dat langs de PiccaLaa loopt is zout. De eerste bezoekers van ons water-

plekje zijn de vuurvinken en de blauw-fazantjes (de mussen van Gambia) Hun gespetter en gekwetter trekt al snel de aandacht van andere vogels. Beurtelings nemen ze een duik in het bovenste bassin.

Het onderste wordt voornamelijk gebruikt als drinkbak door de duiven en andere dieren. Ja, ook apen, hagedissen, wespen en spinnen komen op het water af. Op een goeie ochtend zie ik er zelfs een Mangoest drinken. Dit is een soort kruising tussen een roodbruine aap en een kat.

Het meest spectaculaire van dit badje is toch wel dat je op zo'n 3 meter afstand kunt gaan zitten om alles te observeren. Ja, dat had ik van tevoren nooit durven dromen

Iedere ochtend weer zitten de vogel vol verwachting rond het badje. Als de 1<sup>ste</sup> zonnestralen rond 8 uur neer strijken op het zonnepaneel, dan is het waterbadje geopend.

Tijd voor verkoeling in dit toch wel erg warme klimaat. Wie had dat ooit gedacht, dat dit kleine waterpompje toch zo'n succes zo worden●

Fotograferen is al sinds jaar en dag mijn grootste passie. Mijn schoonvader Cees Scholtz leerde me de fijne kneepjes van vogelfotografie. Na jaren van veldonderzoek in Gambia samen met mijn vriend Bob, hebben we dan eindelijk onze eigen Lodge. Het PiccaLaa (vogelzang) Nature Resort in Tanji. Hier genieten we gedurende de wintermaanden van de heerlijke Afrikaanse zon, de vriendelijke mensen en natuurlijk de duizenden vogels.

